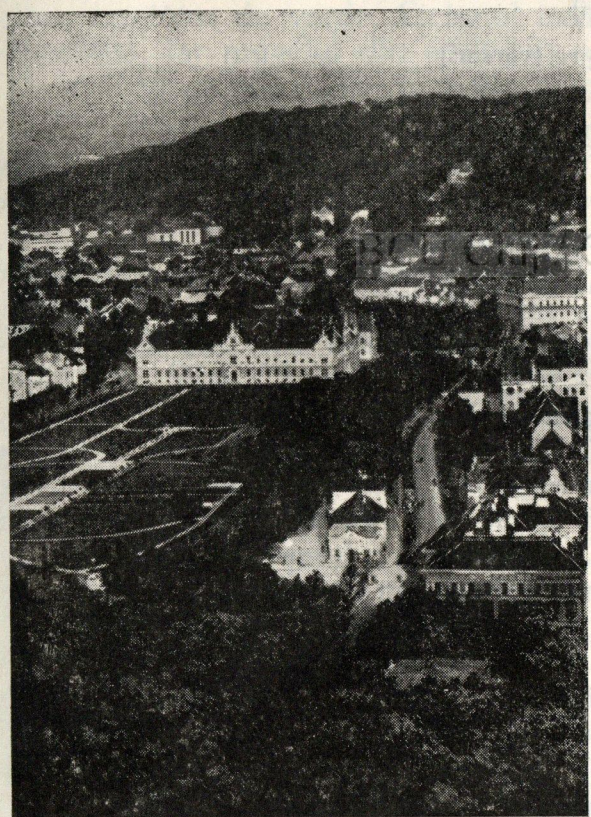

279213

Brasovul Literar

346

si Artistic

BRAȘOV

DIRECTOR:

CINCINAT PAVELESCU

15-16

Biblioteca Universității Regale Ferdinand I.
din CLUJ.
Nr. 911 19 16
EXEMPLAR LEGAL.

19-12-34
25/12/34

CUPRINSUL:

- Cincinat Pavelescu Amintiri literare
Ion Foçșeneanu Marea întoarcere
Gherghinescu Vania Blestem, Calvar (versuri)
I. Valerian Stafiile dela Geamia veche (fragment)
Ion Th. Ilea Peste mine cad chemări (versuri)
C. S. Anderco Ruga matinală (versuri)
Ecaterina Pitiș Sufletul naturii, Amăgire (versuri)
Aurel Chirescu Don Chicote (versuri)
Smaranda Andricu Din lumină în întuneric (versuri)
Aurel Marin Yodler (schiță)
Pimen Constantinescu Asfințit tragic de Arturo Graf (versuri)
Arni Kenna Pândarul timpurilor uscate (versuri)

Cronica cărților: „Amvonul de azur” (Gherghinescu Vania) de Ion Foçșeneanu; „Casa Thuringer” (Panait Istrati), „Fântâna cu chipuri” (N. Davidescu), „Reînviere” (George Georgian), „Talaz” (I. Al. Bran-Lemeny) de Valeria Branisce-Căliman; „Firu 'n patru” (E. Lovinescu), „Ucenicii Sfântului Antonie” (Damian Stănoiu) de Petru I. Teodorescu. — **Insemnări:** București, Arad, Timișoara, Cluj, Sibiu. — **Cronica revistelor.** — Redacționale

279213

Marea întoarcere

Goana omenirii spre ocean se apropia de sfârşit.

Popoarele din fruntea epocalei cavalcade, îi simţeau deja suflarea abisică în care, mâine, trebuiau să se piardă fără urme. Valul negru cu rădăcina departe, le apărea în zare, înşelător de verde. Ciclonul înfăţişea pe fundaluri violete, antice coloane de spumă dantelată, iar mugetul din adâncuri li se auzea surdilat, ca o chemare hieratică de sirene.

Şi goana conitnua înfricoşată, fără suflare.

Cine, turburat, n'a ascultat în agitata sbatere a inimii fiecărei ore, trepidanţa exodului spre acest *Nirvana* modern? Şi mai ales, cine nu s'a simţit disolvat, smuls, tîrît, spre această visată incertitudine a oceanului?

Dar iată că buza prăvălirii se apropie. (Cât era oare de mare nesfârşirea?) Primele elemente fuseseră muşcate de valuri. (Cât le va fi fost de mare fericirea şi pacea!) Picioare, copite şi roţi, se îmfundau în nisipul fierbinte. Ascuţimea sărată a vaporilor lacrima ochi şi excita nări. Oceanul horcăia înform şi străfund ca o înfricoşată gură de cataclism, făcând inimile mici şi capetele enorme şi pline de nebulie.

Goana se clătina, mistuindu-se. Şirurile, limbile, minţile se'ncurcaseră haotic, iar strigătele de salvare mureau neuzite, între mormăitul de aligator flămând al oceanului şi râsul satanic al celui care, trebuia să cârmească, în curând, pe apele amare ale lumii, o corabie încărcată cu aur.

Aceasta, până când peste gloată, tipătul ancestral al apărării — prin îmbrăţişarea cu pământul — s'a răsucit înapoi, ca un cnut mînuit de o mână nevăzută.

Gloata s'a oprit înmărmurită şi tremurând, asemenea unui armăsar de sânge căruia vârful biciului îi clatină întregul sistem muşchiular, ca pe o gelatină. Ochii s'au mărit pentru adevăr, trupurile au devenit numai inimi, cu capete mici cât o nucă de iască. Peste vieţi, peste fraţi, peste ordine şi armonie, prin sânge, neamurile înspăimântate, au început *marea întoarcere*.

Dacă s'a făcut bine, dacă s'a făcut rău, dacă s'ar mai fi putut face şi altfel, cine din noi — umilă figuraţie a acestei tragedii mondiale — ar putea-o spune, de prezent? Adevărul, care rămâne, oricât ar fi exagerat de unii, oricât ar fi întunecat de alţii, este întoarcerea lumii pe drumurile care duc spre acele elemente ale egoismului naţional, invocat, în trecut pentru agresiune, astăzi, pentru apărare.

Şi instinctiv ne întoarcem spre noi. Cât ar fi întoarcerea noastră de uşoară dacă am avea un ideal care să polarizeze conştiinţele, să încordeze energiile, să încălzească inimile, să înfuioreze minţile, ca spre o stea de dimineaţă care ar străluci numai pentru noi.

Idealul naţional pe care l-am atins a pălit. Este una cu noi. Pe treapta lui care scânteia ca o lumină mistică stăm acum cu picioarele grele de odihnă. Ce altceva am pus noi pe orizontul care până ieri arăta un îndreptar şi o nădejde? Nimic, aproape nimic.

Două generaţii de tineri au continuat să trăiască din gândul şi din experienţa altora, cum de altfel făcuse în trecutul ei şi România modernă dinainte de război. Dar dacă

la început, când semnele timpului nu se arătaseră, lucrul n'a prezentat pericole pentru caracterul, integritatea și viitorul ființei noastre, astăzi, când fiecare neam și-a înălțat pe cerul destinului său un semn prin care crede că va învinge, mai putem privi în altă parte decât în noi înșine?

Dar tocmai în aceste vremuri, când concepțiile de viață se schimbă și când fiecare popor înalță un semn de mântuire consecvent cu firea și structura lui interioară, noi continuăm să oscilăm pe toată gama gândirii europene — ca să ne referim numai la gândire — dela agonismul și disperarea rubicondului și bine dispusului nostru prieten *Cioran*, până la eflorescența comunizantă a revistelor care apar și dispar.

Continuăm să alunecăm mai departe spre oceanul amorf care chiamă? Rămânem nehotărâți între locul de plecare și ajungere? Sau privind marea întoarcere a tuturor, vom înscrie o nouă curbă istorică, cu răbdarea dar și cu hotărârea noastră tradițională?

Se va strecura o mare doză de necredință pentru gândul nostru de azi. Nu va lipsi desigur nici picătura de venin. Dar vorbind despre întoarcerea spre noi, nu m'am gândit numai la simbolul anticului *Anteu* — pământ, limbă, tradiție, rasă — ci într'o largă măsură la acea *Credință* a noastră care a fost piatra unghiulară a unei apărări seculare. Noi n'am avut o cultură, o artă și o gândire laică. Aproape nici politica noastră, n'a fost o politică lumească. Bisericele și mănăstirile împrăștiate de-alungul țărilor, erau singurele noastre monumente și totodată cetăți de apărare; stindardele de luptă purtau pe ele sfinți. De un socol încoace am împrumutat mereu: civilizație, artă, politică, gândire și ce e mai trist chiar suflet. Ne-am umflat ca o apă și am trecut peste maluri împrăștiindu-ne; aproape nu mai suntem noi.

Dar totdeauna neamul acesta al nostru a știut să-și îndrepte destinul. Se va încorda și acuma. Se va spăla din nou cu apă vie dela fântâna păzită de balaur și va ști să nu fie mai mișel decât celelalte. Întoarcerea la rosturile părăsite, se va face pe planul înălțat al *credinței* și poate pe steagurile noastre vor înflori iar sfinții copilăriei.

Dar pentru aceasta trebuie mai mult decât reculegere, mai mult decât o voință intelectuală. Trebuie un ideal. Lumea antică își făcea ușor idealuri, căutându-le în forțele ascunse și neînțelese ale naturii, dela cursul apelor pline de mături roditoare până la minunata rotire a astrelor. Atunci idealurile, astfel alese, aveau permanența supranaturalului. Astăzi când toate aceste enigme și minuni au fost înghițite de știință, rămâne să smulgem idealurile din propria-ne existență. Indivizi și popoare își ridică în față simboluri, pe drumuri spre cari viața să se realizeze în formele ei cele mai firești, cele mai perfecte, în forme în care viața să bată din aripile ei cele mai albe și mai puternice.

Și atunci, când lumea se frământă în marea-i întoarcere, de multe ori însângerată și înlănțuită, mai poate încapa nehotărâre? Să nu mai privim în lături. Ecoul surd pe care ni-l aduce pământul cu puterea lui de reflexie, e deajuns.

— Scormoniți în voi înșivă și din oglindirea tuturor acelor comori ancenstrale — de limbă, de tradiție, de rasă de neisbucnite forțe telurice — în actualitate și în luciul aburit al *credinței* care ne-a salvat de atâtea ori sufletul, alegeți semnul care va trebui să fie steaua drumului nostru de mâine

Smulgeți-l și înățați-l pe antena destinului nostru. Dar aceasta repede, cât mai repede!

ION FOCȘENEANU

B L E S T E M

*Din boschetele de pace și vis
In care cu tine mă înec
Ca într'un pământesc paradis,
Cine mă îndeamnă să plec?*

*Cine mă tot poartă spre suferință
Și toiaș de etern călător?
După fiecare biruință,
Cine mă 'mbolnăvește de dor?...*

*Peste vraja minunilor tale,
De-asupra bolții visului meu
Și împărățiilor astrale,
Cine mă chiamă mereu, mereu?...*

C A L V A R

*Pe 'ntoarse albiu lucii
Alunecă sub lună
Patinele nălucii
In șuer de furtună,*

*Sub fulgere de gând
Ce-adesea calea 'mi șterg,
In urmă, sângerând,
Cu pas de plumb, alerg.*

*Mirajul depărtării
Mă chiamă ca o apă
In care largul zării
Cu stelele se'ngroapă.*

*Din inimă fâșii
Imi spânzur printre spini,
Dar simt când le sfâșii
Cum cresc din ele crini.*

*Mi-s ochii arși de vise
Și duși pe drumul lung
Spre porțile deschise
La care n'am s'ajung.*

Amintiri literare

Primisem invitația regală să asist la marile serbări de la Castelul Peleş din 24 Septembrie 1933. Cu o seară înainte trebuia să vorbesc la Radio, dar nu m'am dus. Voi transcrie aici ceea ce n'am putut rosti la Radio-București cu acel prilej:

— La gândul că voi revedea mâine, cu ocazia pioaselor serbări dela Sinaia, castelul acela pitoresc, măreț și legendar, clădit și înfrumusețat de ziditorul României, marele rege *Carol I* și de venerata regină *Elisabeta*, care și-a înscris numele veșnic în sufletul românilor prin bunătatea ei nemărginită și prin darurile inimei și ale minții sale de poetă, muzicantă și gânditoare — mă simt frământat de emoții adânci, ce greu pot fi cuprinse în cuvinte. Am avut norocul, în cariera mea de magistrat rătăcitor prin toate colțurile Țării, să fiu numit de neuitatul ministru de justiție *Toma Stelian*, judecător ambulant al ocolului Sinaia. În calitatea aceasta și mai cu seamă în aceea de scriitor, am fost agreat de marii suverani, ce au creat în jurul lor, o atmosferă înaltă de artă, de poezie și de frumos. N'am asistat la inaugurarea Castelului Peleş, fiind pe atunci abia elev în gimnaziul Cantemir din București. Dar tatăl meu, care începuse în acel an construirea vilei noastre din Sinaia (devastată de război și trecută în proprietatea d-rului Crainic, dentist al Palatului) mi-a povestit, că a fost de față, în calitatea sa de inspector general al căilor ferate române. Ceremonia, din cele mai impunătoare, s'a început cu o slujbă religioasă.

Mitropolitul Primat a binecuvântat, după obiceiul tradițional, toate încăperile somptuoase și toate sălile castelului și apoi Regele, Regina și toți marii demnitari ai statului, semnează actul comemorativ, pe care însuși mâna nobilă și artistică a Reginei, îl transcrisese, în litere înflorite, pe o largă foaie de pergament:

„Noi, Regele Carol și Regina Elisabeta, am is-
„butit, după doi ani de lupte necurmăte, pe un ter-
„ren mișcător și străbătut de isvoare, să punem, la
„picioarele Bucegilor, prima piatră a acestei clădiri
„în anul de grație 1875, al 9-lea al Domniei noastre.
„În timpul războiului pentru neatârnamarea României,
„lucrările au fost întrerupte. Am intrat în Casa noastră
„în anul 1883, al 17-lea al Domniei noastre și i-am
„dat numele de Castelul Peleş!”

Acest document se găsește și azi pe unul din coridoarele istoricului castel, unde se poate citi, gra-
date pe o placă de bronz și cele 4 versuri ale bar-
vului *Vasile Alexandri*, oaspe iubit și răsfățat al
suveranilor:

„Eu Carol și al meu popor,
„Clădit-am într'un gând și dor, —
„În timp de lupte al meu regat,
„Și 'n timp de pace acest palat.”

La inaugurarea castelului din 25 Septembrie 1883, la dejunul de gală, marele poet național *Vasile Alexandri* a ținut o cuvântare scurtă, dar neuitată: „Din strămoși, când un domnitor sau boer mare intra în casă nouă, poporul se aduna în fața ușei și i ura:

„Să ai Măria Ta, atâtea onoruri și atâtea bi-
ruințe, câte grinzi și câte cărămizi sunt în casă.
Atâta fericire și atâta glorie, câte grăunțe de nisip
sunt în ziduri.

Aceiași urare tradițională o facem astăzi și
Maiestăților Voastre în numele națiunii întregi. Fie
ca binecuvântarea dumnezească și dragostea po-
porului să fie totdeauna oaspeții în noua lor casă
încântătoare ca o poveste a Peleşului!”

După cum Neaghe Basarab, strălucitul Voevod
al Valahiei a sfătuit zilnic pe Meșterul Manole, care
a zidit în stil neo-bizantin acea minunată catedrală
de la Curtea de Argeș, după planurile priceputului
domnitor, tot astfel Castelul Peleş, poartă în cele
mai mici amănunte pecetia gustului rafinat și adânc
cunoscător de stiluri al marelui suveran.

Regele Carol I a descoperit el însuși cu acea
viziune justă și intuiție sigură a lucrurilor și oame-
nilor, pe un artist german *Martin Störh*, care a exe-
cutat mai toată sculptura decorativă în lemn a cas-
telului și a palatului regal din București. Inginerul
Liman și arhitectul *Ernest* au complectat în urmă
toate frumusețile neîntrecute ale acestui castel, ade-
vărată minune de stil din renașterea germană. Ar-
hitectul castelului fusese *Wilhelm Doderer*, profesor
de arhitectură la școala politehnică din Viena.
D. profesor *Tzigara Samurcaș* a vorbit de cu-
rând cu largă sa competență artistică, despre toate
comorile de artă strănse în timp de 40 de ani, cu
mari strădanii și sacrificii, de primul nostru Rege și
de ideala sa tovarășe de viață, de glorie și de su-
ferinți. Acești mari ctitori ai României, având dra-
goste și încredere în viitorul poporului românesc,
i-a dăruit, odată cu acest minunat simbol de lu-
mină și civilizație, pilda vieții lor de jertfă, de muncă
rodnică și de abnegație.

Regina *Carmen Sylva*, a cărei bucurie de-a
locui feeria acestui castel de basme, nu era întune-
cată decât de amintirea micuței și adorabilei Prin-
tese *Marioara*, al cărei glas duios înveselise sălile

albe, simple și goale dela mânăstirea Sinaia, unde suveranii au petrecut câteva veri până s'a sfârșit castelul, ne spunea adesea, că în copilăria ei, petrecută în castelul *Mon repos* din Principatul de Wied, așa visase o locuință. Și i se părea straniu ca visul tinereții să i se îplinească la vârsta de 40 de ani.

Pierderea atât de timpurie, a aceluși înger drăgălaș a îndoliat toată viața sufletească a Carmen Sylvei, care a știut să smulgă inimei sale sfâșiate de mamă, cele mai calde accente de poezie și de înduioșare.

Regele Carol I era mândru de rezidența sa de vară și fericit s'o arate oaspeților.

Îmi amintesc o scenă amuzantă care s'a petrecut, cred, prin 1912 la Peleș, cu prilejul vizitei scriitorului francez *Henri Bordeaux*. Pe atunci nu era academician, deși prin *L'illustration*, *Paul Bourget* afirmase că va fi ales în curând, din cauza substanței morale a operei sale.

După o conferință ținută la Pensionatul Pompilian asupra mării epistoliere, D-na de Sevigné — conferință didactică și fără relief, scriitorul francez exprimase d-lui *Dissescu*, ministru al instrucțiunii, dorința de a fi prezentat Carmen Sylvei și Regelui României.

Conu Costică Dissescu distrat, cum era de obicei, i-a spus că n'are nevoie de nici-o recomandare, să se prezinte cu mine și va fi primit. Francezul însă, democrat și protocolar, a ținut să aibă scrisoarea ministrului către o doamnă de onoare. Regretata D-nă *Bengescu* a prezentat dimineața, la raport, carta de vizită a ministrului, prin care solicita primirea de către suveran a d-lui *Bordeaux*. Regele știind că ministrul instrucției e vinicultor, a crezut că-i recomandă pe un comisionar de vinuri franceze și a răspuns: „N'am nevoie de *Bordeaux*, fiindcă am mult vin foarte bun de *Rhin și de Mosella*”. Și audiența a fost refuzată. Înștiințându-mă telegrafic, am rugat pe *Henri Bordeaux* să vie la Sinaia cu primul tren și garantez că va fi primit. Solicitând imediat o audiență M. S. Reginei, i-am povestit cazul romancierului și criticului francez de care a făcut mare haz și cu învoirea regelui a dat ordin să mi se dea două invitații la dejun pentru o doua zi: una pentru H. *Bordeaux*, alta pentru mine.

Am instalat pe francez, deși catolic, la mânăstire, în apartamentele ortodoxe ale starețului care cunoștea numai germana. A doua zi la dejun, francezul era așezat lângă A. S. R. Principesa Elisabeta și încântat de priveliștea și fastul regalității, înconjurat de un mare și impunător suveran, de o regină ilustră, de prinții de coroană așa de grațioși și binevoitori, de prințese frumoase ca niște zâne, sub scăpărarea spirituală a ochilor albaștri ai Suveranului de azi și „*par dessus le marché*”, încântat de nota pur franceză a menu-ului și a vinurilor, a încercat să dea o pildă de spiritul și verva franceză, și a pornit o conversație neprotocolară cu vecina sa din stânga, Principesa Elisabeta, actuala exregină a Greciei, a cărei timiditate este proverbială.

În tăcerea mesei — care abia începuse, și nu era turburată decât de susurul timid al unui jet d'eau, care pornit din albia Peleșului, înroua discret florile multicolore așezate în cutii de sticlă dealungul

mesei regale ca un țifleifer viu și parfumat, — deodată glasul nesigur al scriitorului francez începe în limba natală un adevărat interogator asupra gusturilor, lecturilor și obiceiurilor frumoasei prințese. Primul, nu domnule, nu-l descurajează și când buzele detrandafir rolesc greu și rece al doilea nu, *Henri Bordeaux*, ca să-și mai dea curaj, soarbe un pahar întreg dintr'un vin vechi de *Bordeaux*, a cărui căldură începuse să-i coloreze obrajii destul de aprinși.

A. S. R. Prințul Carol — Regele nostru iubit de azi — cu diamantina sa inteligență schinteeoare de spirit, îmi spune pe românește: *omicul D-tale își bea numele!* Dar când actualul academician formulează a treia întrebare, și al treilea nu domnule, cade ca plumbul, Regele Carol se neliniștește și intervine în discuție: „D-le *Bordeaux*, nepoata mea nu mai din timiditate răspunde nu, ca să nu se încurce la vre-una din chestiunile d-tale savante”. Apoi începe să conducă, cu marea sa autoritate seniorială, o conversație în care Franța e acoperită de elogiuri.

După masă s'a întreținut familiar cu scriitorul și i-a arătat un superb *Boticelli* din biroul său și faimoasele capod'opere ale lui *Greco*, ce făceau mândria galeriei sale repute. I-a oferit apoi un catalog ilustrat și documentat cu toate tablourile, statuile și gravurile din minunata sa colecție, unică în Europa.

M. S. Regina Elisabeta l-a primit apoi într'o audiență intimă și s'a interesat de mișcarea literară franceză, oferindu-i câteva volume cu regalul său autograf.

Întors la Paris, *Henri Bordeaux* a scris în *Echo de Paris*, un articol de fond: *Le Roi batisseur*, regele clăditor, în care își povestește amintirile și aducea elogiul emoționate marelui suveran, care în pustii sălbatec al unui munte acoperit de păduri neumblate, a înălțat un falnic castel plin de formele cele mai înalte, cele mai rafinate ale civilizației occidentale.

Dar regele Carol n'a clădit numai minunatul său castel, ci și orașul aristocratic Sinaia și România întreagă, care a fost în timpul domniei sale țara cea mai bogată, mai liberă și mai fericită din lume.

Ca și *Pierre Loti*, oaspetele de odinioară al Peleșului, *Henri Bordeaux* a descris cum Carmen Sylva, ca o vrăjitoare, a cules din plânsul brazilor pe care-i abătea „clăditorul” și din durerea mută a zeităților pădurei, turburate în liniștea lor încântătoare, poemele sale armonioase și legendele înaripate ale Peleșului.

Acest castel, deși construit de un arhitect străin și infrumusețat de artiști veniți de departe, a fost totuși cuibul Dinastiei noastre naționale, prima legătură a Regelui cu pământul Țării și locul de unde a pornit toată istoria dezvoltării noastre politice, artistice și culturale. Acolo s'a stins eroicul Rege Ferdinand, care învingându-se pe sine, ne-a dat biruința supremă și a murit nemângâiat că nu-și poate revedea fiul iubit, ce era destinat să i continue gloria și să-i întărească Dinastia.

Azi bunul și marele suveran închizând ochii obosiți și luminoși, își doarme somnul de vecie așteptând liniștit consacrarea istoriei la Curtea de Argeș sub marmura îmbălsămată zilnic de florile iubirei și ale recunoștinței — nu departe de voevodul

ECATERINA PITIȘSufletul naturii

Sunt zile 'ntregi și nopți când nu tresare
Nici cea mai mică frunză, când gândești
C'au împietrit pe geamuri, la ferești,
Sunt nopți apoi și zile când îți pare

Că stau afar' platanii de povești,
Sau cântă lin vre-un cântec. Sunt arare
Și nopți când plâng, când urlă cu turbare,
Se 'ndoaie gem, se sbat de te 'ngrozești. —

Din geamul meu, cu vechiul parc vecin,
I-am tot văzut — și-asemeni picăturii
Ce-ți varsă 'n piept când acrul ei venin,

Când vinul sfânt al cuminecăturii,
Vărsat-u-sa și sbucium și senin
In sufletu-mi, din sufletul Naturii.

A m ă g i r e

Simt aripa uitării peste mine
Cum fâlfâie molatecă, domol,
Un cobe-gând mereu imi dă ocol,
Mereu aduce vorba despre tine :

Mi-arată crud că sufletul ți-e gol
Și fals surisul care-ți șade bine.
Alung hainul gând, dar iarăși vine
Și vin cu el și altele, un stol.

Se sbate tristă candela vieții
In pieptul meu ca 'ntr'un cavou pustiu —
I-au mucezit cavoului pereți...

Trimite-mi tu un strop de vraje viu
Să-l sorb cu dor din cupa dimineții,
Trimite-l azi, că mâine-o fi târziu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ARTURO GRAFDon Chichote

Elanul meu închide povești medievale
Cu cavaleri extatici în platoșele lor,
Sau curtezane svelte în săni și în picior,
De regii lor schimbate 'n regine nupțiale.

Sătul de trândăvia acestei vieți banale,
Râvnesc ținuta dârză a unui senior;
Imprăștiind în lume victorie și fior,
Să cuceresc bogate ținuturi feudale...

Imi vor ieși 'nainte din patru părți vasalii
Cinstindu-mi spada printr'un salut până 'n pământ...
Batiste parfumate vor flutura 'n vitralii...

Mă va 'mbia pământul sub cal ca să-l frământ
Și ceru 'n nopți albastre-și va arbora medalii...

Voi șterge pata veche a morilor de vânt!..

AUREL CHIRESCU

Asfințit tragic

Ca un bătrân gladiator ce moare,
In zări coboară soarele pe cer
Și 'ncet, holbând pupila-i arzătoare,
Se-afundă în sânul valului verzui.

Invălmășiții nouri fumurii
Ii fac un nimb de-amenințări în juru-i;
Iar el, cu raze palide de jar,
Pieziș tot îi mai săgetează încă.

Prin cer și peste mări o 'nvinețire
De ceață și de groază se întinde;
Pierzându-l, lumea repede se 'ntunecă.

Grozavă, neagră pasăre de pradă,
Din Polul și din Ursa înghețată
Enormă cade 'n sânul firii, Noaptea.

PIMEN CONSTANTINESCU

5

Stafiile dela Geamia veche^{*)}

- Lasă-mă să plec, e târziu.
- Rămâi încă puțin. Am să-ți mai spun ceva.
- Te rog mai repede.
- De ce n'ai venit astăzi la gară?
- Am avut treabă.
- Minți, Menura. N'ai vrut.
- Tudor, eu nu te mint. Tu nu știi cum e la noi. M'acuzi degeaba. N'am putut, ăsta e adevărul. Nu întreba mai mult.

— Am așteptat ca un caraghios până seara. Cred că au început să priceapă ăia d'acolo pentru ce am îndrăgit peronul și câmpul de lângă linie. Altă dată să mă anunți când nu poți să fii la vreme.

Fata nu răspunse. Un oftat prelung îi chirco umerii într'un fior de frig, deși noaptea era caldă ca o briză de bosfor. Tânărul îi prinse umerii mici căutând să-i astâmpere vibrațiile nervoase. În mâinile lui puternice părea o mică vietate din ținuturile dobrogene, prinsă în plasa unei curse invizibile.

- Trebuie să plec.

Glasul ei suna rugător, fără convingere, notă de vioară spusă în surdină. Apele nopții se pătureau încet peste ierburile înalte, stârnind un susur de aripi vătuite, cari acoperea treptat svârcolirile zilei, deschizând porțile unei lumi de povești și vis. Geamia veche era de mulți ani părăsită. Nici un papuc de mahomedan nu se mai zărea în fața pragului de rugăciune. Construită din lemn cenușiu, ca o porumbărie pentru hulubii profetului, acum era doar cuibul tăcerilor și al întâlnirilor sentimentale. În curte năpădea opulența marilor savane, iar în minaretul ciuruit, asemenea unui parmezan, domnea norodul cucuvelelor și al liliicilor. Tătarii, superstițioși din fire, credeau geamia locuită de duhuri necurate și noaptea o ocoleau cu pași grăbiți. La intervale scurte se auzea țipătul cucuvelelor, punctând catifeaua întunerecului ca un ceas deșteptător. Atunci tătarcele bătrâne scoteau talismane de hârtie cu rugăciuni împăturite și recitau verseturi din Coran pentru alungarea Necuratului.

Tudor Mantu, explorând terenul din preajma locuinței prietenei lui, după o lungă chibzuială găsisese aici locul cel mai nimerit pentru a schimba pe șoptite vorbe dulci sau îmbrățișări fugitive. În afară de stafiile geamiei mai erau apărați de ulucile înalte pe unde nu putea pătrunde curiozitatea localnicilor. În altă parte n'ar fi scăpat de ochii drăcoși ai puilor de tătari sau uitătura piezișă a bătrânilor ursuzi, ce nu promitea nimica bun. Este drept că situația aceasta mirosea a romantism, scos la lumină din scrinul cu naftalină al bunicilor, dar viața de aici

curgea cu o sută de ani înapoi, așa că întâmplările acestea, cari în altă parte ar fi fost ridicule, aici i se păreau naturale. De aceea era chiar emoționat, în mijlocul acestui peisagiu de carte postală ilustrată, cu moneda de argint al lunei alunecând pe marginea nurașilor alburii, cu turla pustie scaldată în ploaie lunară, sperietoare pentru babe și copii.

— Acum plec, spuse feta, întinzându-i mâna. Dacă observă fratele meu, o să mă caute și mi-e teamă pentru tine. Este cam iute ș'apoi credințele noastre sunt așa de înapoiate.

— Crezi tu că-i va da în gând să te caute aici?

— Cine știe...

— Ia nu mai cobi ca buhnele alea din turn. Să vorbim de altceva. Am să-ți spun o noutate. Știi pe cine am întâlnit azi?

— Nu.

— Pe bunicul tău!

— Bunicul? Unde?

— Pe câmpul de lângă cimitir. Ședea cu oile și trăgea din ciubuc.

— De unde ai știut că-i bunicul meu?

— Asta-i treaba mea. Am stat cu el de vorbă și am aflat multe, răspunse tânărul căutând s'o necăjească

— E tare bătrân și bun. Ține mult la mine și îmi dăruiește de multe ori câte o liră de aur, sfătuindu-mă s'o păstrez bine. Vezi tu strada asta? A fost toată a lui. A avut cea mai mare herghelie din Dobrogea. La toate rudele le-a dat case și vite.

— Și acum rabdă de foame.

— Vai, cum mă superi! Se poate să crezi asta?

Fata lăsă capul în jos, vădit contrariată. Adevărat se întâmpla să treacă brusc, dela veselia copilărească, la indispoziții nemotivate. Atunci se încapățina în mutism adânc, asemenea copiilor prea alintați. El îi ridica bărbia cu o dezmiertare frățască și îi cerea în glumă iertare, cu un sărut, acuzându-se de fapte de care nu-și găsea niciodată vina.

— Haide vorbește, n'am vrut să te supăr.

— Se poate să crezi tu asta?

— Mi-am dat și eu o părere.

— Asta nu e părere, este o chestiune pe care n'ai să o înțelegi niciodată. Bunicul meu este și astăzi foarte iubit și ascultat ca un cadriu. Are căsuța și oile lui și se simte fericit.

— Vezi la noi e cam altfel.

— Nu fii rău.

— N'am să mai fiu. Ei, ți-a trecut supărarea?

— Dacă îmi promiți.

*) Din volumul „Nopti tătare“.

— Îți promit, uite pe sărutarea asta. Te-ai împăcat.

— Da.

— Bine c'a dat Dumnezeu. Uf! repede te mai superi.

— Nu mă supăr, sunt numai întristată. Când te văd judecând așa de ușor, mi-i frică de tine.

Tăcură. El neisbutind să pătrundă înțelesul bizar al supărărilor ei; ea neputând să înțeleagă cum unii oameni oferă ingratitude în schimbul binelui făcut. Dintr'o discuție banală, ajungea câte odată să se străvadă în fântâna sufletului, pricepând că în structura intimă a iubitelor ei civilizația modernă a săpat anumite convingeri ce nu se pot scoate cu vorbe și rugăminți. Existau între ei depresiuni adânci, peste care în fiecare zi trebuiau să arunce punți, pentru a păși în căutarea bucuriilor.

În depărtare se porni deodată un țipăt strident de clarinet, însoțit de bătălie unei tobe, ca inima unui motor precipitat.

— Par'că se aude ceva? șopti tânărul, neștiind cum să numească sunetul bizar.

— Cântă o „zurna“.

— Și toba aceea ce rost are?

— Aceia e „daulă“ din orchestra tătară, ai s'o auzi des aici. Acolo trebuie să fie o nuntă sau un botez.

— Ciudat!

El mai vru să adauge ceva dar se răzgândi. Fata pricepu că în gândurile lui se amestecau lucruri străine de înțelegerea ei, dar nu putea să pătrundă înțelesul lor.

— Ce vezi tu atât de ciudat?

— Muzica asta, par'că taie cu un ferestru în feastă.

— Ai să te obișnuiești.

— Desigur, totul e chestie de obișnuință.

— Ssst! Mai încet, par'că umblă cineva acolo?

— Unde?

— Acolo lângă poartă.

— Nu văd nimic, ți s'a părut.

— Am văzut o umbră, care s'a furișat după copac.

— Poate vre-o stafie de aici. Las-o în pace.

— Totuși e târziu. Trebuia să plec de mult.

La revedere.

Un sărut prelungit închise pentru câteva clipe cele două inimi într'un circuit unic ce trecea peste deosebirile de rasă sau convingerile oamenilor. Apoi fata se furșă dealungul zidurilor, stafie alun-gată dir curtea vechei geamii.

El rămase puțin ascultând ecoul pașilor cari se depărtau. Aripile unui liliacii trecură aproape de vârful nasului, făcându-l să dea capul înapoi. În depărtare țipătul obsedant de „zurna“ nu mai con-tenea, luându-se la întrecere, într'o sarabandă grotescă, cu ritmul înfundat al „daulei“ ca în noaptea de Sabat. Tânărul zâmbi. Cum ar fi putut să-i spuie oare, amicei lui, toate impresiile diferite pe care le simțea? Niciodată sângele ei nu ar fi înțeles înfiorarea subtilă a sufletului de european, esență rafinată de parfum „Coty“, în preajma fumului de carne arsă a exploratorului alb, agățat pe crăcan, deasupra focului vesel de antropofagi!

I. VALERIAN

Peste mine cad chemări

Peste mine cad chemări
brațelor întinse 'n zări.

Infrângeri sfâșie vieți,
nopti mari apasă dimineți...

Sună, sună lanțuri grele,
semne rele... semne rele...

Așezări ascunse 'n ceață,
fulegerate-s peste față.

Lanuri stau robite 'n soare
cu maci roșii pe răzoare.

Atârnă clopoșei de vis
pe crengi de stele 'n cer deschis.

Peste mine cad chemări,
suflete se 'neacă 'n mări...

ION TH. ILEA

Ruga matinală

*In rugăciunea orei matinale
Mă tulbură, surprins imaculat,
Lianele în creșteri de spirale,
Și-azurul peste gânduri încercat.*

*Urnit luminii soarelui din mine
Departa 'n larg de mare mă cuprind,
Mă caut perlă în nisipuri fine,
Și 'n colțuri de coral mă simt trăind.*

*Adesea gol mă 'ncerc pentru lumină,
Sau clar de ape ogindite 'n cer,
Iar pentru ruga matinală și senină
Mă învelesc cu foi de palmier.*

C. S. ANDERCO

PÂNDARUL TIMPURILOR USCATE

M'am îmbulzit în seara cu curgeri de pucioasă,
S'ascund tăceri de iască în frunze de arțari,
Să prind în carabină cu iepurii sprintari
Un gând de nevăstuică, din liniștea vâscoasă.

Cuprins de anotimpul cu arderi de cărbune,
Să urc în plete cântec și cârjă lângă umeri,
Să împrumut ucideri de suflet, unde numeri
Deschidere de trupuri, în scâncete de strune.

Crescut în rădăcină de brad, să scatur naltul
Flămând de rugăciune, ca seceta păsloasă,
Inaintând sudoare pe urmele de coasă,
Înspre Iisus din câmpuri, metanie să-mi fac saltul.

Să țip din fași pândarul urcușului din mine
Și 'n dobitoc, căderea s'o sufăr în secrete,
S'o vând la o icoană 'nvechită din perete,
Iar peste leac iubirea s'o definesc din tine.

Nu vreau să știu de ochi-ți ca o chemare lungă,
Nici rătăcirii de raze uscate pe trecut,
M'am înălțat deasupra poverilor de lut,
Și luând în mâini uitarea cu-alicele din pungă,

Să mă 'mbulzesc în neguri cu rânjețul de fiară,
S'ascund tăceri de iască în frunze de arțari,
Să prind în carabină cu iepurii sprintari:
Un gând și un luceafăr pe margine de seară.

ARNI KENNÄ

Y O D L E R

Viața din munte era o multiplicare a ecourilor din șes, ecouri ridicate printre brazi (unele se pierdeau prin scorburi) și ajunse, mici, în urechile lor și în simțuri. După lungi și obositoare excursii cu skyurile reveneau la cabană.

Pretutindeni și aici, urmele vieții de jos le tăiau sufletele.

Se suspectau cu nervii, când nu se surprindeau, cu ochii.

Zăpada cu fulgi mărunți netezia crestele. Vântul prin brazi scotea un șuer ciudat, ca o chemare a jivinelor ori ca o prigonire a lor.

Pe acelaș pat, tineri svelți, blonzi. Și tăcere.

Lumina din sobă țâșnind prin găuri mărunte fărămița umbre, cutreerând pereții.

Apropiați, alunecau unul de lângă altul din toboganul gândurilor, bănuindu-se cu încăpăținare și suferință, — până în mijlocul balului.

Cântecul îi legăna, îi fura. Sumedeniile de fracuri și sumedeniile de rochii pompoase se învălmășeau, piruetau frenetic, fără încetare; sumedenii de priviri se încrușișau, se complimentau, ardeau în neastâmpăr nepotolit.

Țiganul viorist (ca țigan și ca viorist) mângăia valsul, aplecat peste arcuș.

Lângă orchestră Iorgu. Imbătrânit mult, cu sticlele ochelarilor aburite, mai înalt și mai subțire în hainele negre. Fără să-i spue nimic. Din când în când o urmărea în brațele lui Paul, absent, mișcându-se încet și părând foarte atent la nuanțele cântecului.

— Ești de mult aici, Lucia?... Ești logodită?... Ești în excursie poate?

Vorbise lipsit de imaginație. Nimic din spiritul scăpărător ce i-l cunoștea.

— D-l Iorgu Ionescu... D-l Paul Teodorian, logodnicul meu.

Apoi mai stăpânitoare muzica, îi despărțise, anonimizându-i.

Ruptă dintr'o unduire și din brațele partenerului, o fetiță brună îi oprise.

— Iartă mă duduia! Tu ești Paule?

(Către Lucia: Suntem prietini din copilărie.) Ce mai faci? Și ești logodit? Felicitările mele! La revedere!

Fugise din nou în muzică, lângă partenerul ce-o așteptase docil.

O mai revăzuse, urmărindu-i, cu ochii clari.

A doua zi urcaseră în munte.

Au întâlnit ca neașteptată contrastele. Un smoc de pădure pe un vârf înalt. O vale cu fundul de ceață, cu alte văi mici, între stânci. Zăpezi albe — păduri de cărbune.

Când și-au prins skyurile de bocanci au devenit dintr'odată numai nervi și voință, numai dor de ducă pe părțile albe, cu vântul, lângă vânt, spre oriunde.

Plecau fără itinerar, răscolind zăpada culmilor în toate direcțiile. Uneori drumul le era pe sub tușiuri de aluni care își împreunau ramurile, bolți.

Paul rămânea totdeauna în urmă. Lucia mai cădea, mai obosea. Dar sprijinită de îndemnul lui mergea alături ușoară, fericită. Atingerea lor le înnoia forțele, coborau pante periculoase. Vântul le înroșia obrazii. Nu mai știau unde au ajuns. De jur împrejur ondulări leneșe de zăpezi ca spatele unor pisici albe, enorme și prietene. Prin văi câte o dără de lumină curgând ca apa. Rare, mici, către unele vârfuluri, păduri negre.

Câteodată îi ajungea noaptea la mijlocul unui itinerar incert.

Rătăceau ceasuri întregi nemâncăți, flămânzi de de trupul cald în așternut, până ajungeau la cabana de care, cu tot avântul lor, nu se depărtau prea mult. (Deobicei drumul le era în circuit.)

Noaptea era albastră. Stelele rare. Luna, printre stânci, albă.

Atunci părțile trasate de skyuri nu se mai vedeau, frânturile de păduri păreau mai aproape, pe deasupra zăpezii aluneca printre umbrele brazilor, lumina lunii.

— Muntele ăsta e decorul nostru nupțial, spunea el. Logodna noastră ne-a fost un pretext. Nu ți-e teamă c'am să te mănânc într'o noapte, ca vârcolacii luna?

— Mi-e foame.

Și-i era într'adevăr foame. Inhalase prea mult ozon.

Par'că uitaseră. Gândurile li se așezaseră cuminiți în minte ca zăpezile în văgăuni. Și cum de s'au manifestat așa, deodată?

Fiecare sugrumare, o dragoste. O dragoste veche și învechită, desigur, dar o dragoste. Acum izbucneau inconștient sentimente adormite ce li se urcau până în priviri.

Iși suspectau fiecă gest, fiecă cuvânt. Se tachinau îndelung. (Se împăcau prin sărutări.)

El n'o întrebase cine e Iorgu. Ea nu-l întrebase cine e fetița brună dela bal. Tăcerea asta pe care nici unul nu îndrăsnea s'o rupă, îi durea și-i umbrea deopotrivă.

Cum de se adunaseră, ei toți, acolo la bal? Cum de se întâlniseră astfel?

Intr'o zi Iorgu apăruse pe culmea din fața cabanei, siluetă.

Fusese la restaurantul de sus.

Lucia era singură acasă. Paul coborâse în oraș pentru unele provizii. Se uitase pe fereastră. Il recunoscuse.

I se părea normal să-l vadă, — pe el pe care nu-l mai întâlnise ani de zile. Ii presimțise apropierea. Almintrelea de ce se uitase pe geam? Nu se auzise nici un șgomot, nici un svon măcar.

Iorgu cobora acum pe skyuri, înalt, suplu. (Când învățase să skyeze? Il știa greoi...) Jucându-se, făcând cristiane când la dreapta, când la stânga, venea spre cabană.

Lucia nu se mai deslipea de fereastră. Simțise o clipă sticla rece.

(Lui Iorgu îi jurase. Cât de repede trecuse timpul și cum uitase.

Uite-l! Să-i iasă înainte și să-l roage s'o ierte. Să-i spue că e omenește așa, că ea îl iubește încă dar Paul îi e necesar. Că pe el n'ar putea să-l iubească așa cum îl iubește pe Paul, niciodată. Poate o va înțelege. Poate el a și uitat-o cu desăvârșire. Poate că doar întâmplarea îl adusesé azi, aici, lângă cabană.)

Iorgu coborâse de două ori până la jumătatea pantei unde se oprise, ca să urce iarăș.

— Lucia, Lucia! (cum îi pronunța el numele!)

Intr'o coborâre directă, tăind panta în două, veni drept spre cabană. Lucia, cu fruntea lipită de geam.

Ca o nălucă, trecuse prin fața cabanei, în jos.

O văzuse? Nu o văzuse?

În ultima vreme muntele se împeștrăse de skyori.

Iorgu mai trecuse de câteva ori pe lângă cabană, ca din întâmplare. Il văzuse și Paul dar nu-l mai racunoscuse în costumul albastru de sport.

Lucia devenise brusc nostalgică. Ar fi vroit să coboare dar ceva irezistibil o reținea. Ii stârnia însă în urechi șgomotul dela șes, de jos din oraș, dela bal, din vieață.

Paul a coborât și astăzi.

În cabană mai este găzduită o pereche de skyori ce vorbesc nemțește. Unul dintre aceștia povește mereu, inequizabil, de Frau Rosenauer. Când pleacă, pe drum, când sosesc, cel mai înalt (ambii sunt blonzi, uscați) povestește de Frau Rosenauer.

Lucia dormita, când ușa se deschise. Innăuntru, târând frigul după el, intră Iorgu. În ochi avea lacrimi. Probabil alergase mult sau coborâse undeva cu vântul în față.

Ea se sculase. Nu spusese o vorbă. La fel de tăcut el îi luase mâna și i-o sărutase.

Apoi o cuprinsese în brațe, sărutându-o pe gură. Nici o împotrivire din partea ei.

Se așezaseră pe pat, alături, el în partea dreaptă. (Știi, mie îmi place să te țin în stânga, lângă inimă!)

Dece ai venit aci, Iorgule? Știi doar că mă căsătoresc cu Paul!

— Nu știam fu răspunsul.

Erau atâtea gânduri, aveau atâtea de spus încât tăcură amândoi.

Târziu, Lucia: „Mai scrii Iorgule?” Și răspunsul, în acelaș ton: „Nu. Nu mai scriu. De altfel regret c'am scris cândva. Ha! Ha! Mă pârșise cineva că am talent! Vieața mi-a căscat ochii”....

Au tăcut iarăș.

El și-a strâns ularul mai bine în jurul gâtului, i-a luat mâna, i-a sărutat-o și a ieșit zicându-i: la vedere!

Lucia a rămas palidă!

Afară Iorgu și-a pus skyurile și a pornit. Un glas l-a strigat din urmă! I—la—la—ri—ruuu!....

Era ea. Il chema. Il chema acum după ce îl gonise prin tăcerea ei. Nu întorsese capul.

Lucia l-a urmărit cu înfrigurare. Încă o sforțare și gata. L-a ajuns, lângă o gură de prăpastie.

— Iorgule!

— Dece ai venit Lucia?

— Nu vroiam să te las să pleci! Nu vroiam! (Vorbea repede, cu întreruperi de respirație din cauza fugii.)

— Aș! Lasă copilăriile, Lucia! Astea sunt copilării! Tu îl ai pe Paul.

Făcu un gest ca și când ar fi vrut să-și dea drumul pe panta prăpastiei, pantă care o bună parte nu era abruptă dar totuș periculoasă, presărată cu stânci.

— Și ce vrei să faci acum? mai întrebă ea.

— Eu? Plec.... pe aici, arată el fundul prăpastiei.

Lucia îl privi cu ochi de groază.

— Nu crezi? adăugă. Ce spun eu? Copilării!

Repetă acelaș gest.

Ea îl reținu.

Iorgule, dacă îți dai drumul, mă arunc și eu după tine.

El răsé în hohote, își liberă brațul, dând-o la o parte și coborî. Skyurile răscoliră zăpada ca pașii prafului drumului, vara. Lucia căzu pe buza prăpastiei, inertă.

Intr'o frână forțată, Iorgu se oprise pe înfricoșetoarea pantă exact în fața unei stânci, apoi urcase greu, ocolind mereu alte stânci, ieșise afară și suise la restaurant.

Incepuse să ningă când Lucia își reveni.

Către prăpastie se vedeau încă urmele skyurilor.

— S'a aruncat! îi veni în minte.

A rămas așa până când zăpada a acoperit complect dărele de sky. Apoi s'a întors la cabană.

Paul a găsit-o în pat, în friguri, halucinând.

Abea după o săptămână au putut ieși iarăș împreună. (Nici o explicație nu avu loc între ei!) Era o zi albă. Ieșise soarele. Mergeau alături, vorbind mult, răsând mult.

Dinapoia lor îi ajunse un skyor care se opri și-i salută.

Lucia rămase încremenită.

— Lucia, suntem lași! zise skyorul și fără a mai adăuga o vorbă, porni înainte.

Mai departe îl aștepta o skyoriță blondă.

În fața Luciei mereu încremenită, cei doi întalnindu-se, se sărutară sonor apoi coborîră, ea înainte, el după ea.

Până departe, mereu, repercutându-se printre stânci se auzi: i—la—la—ri ruuu, Yodler, strigătul skyorilor în munți.

Pe lângă Paul și Lucia oprîți în loc, trecură cei doi skyori care mai locuiau în cabană.

Cel înalt povestea despre Frau Rosenauer.

AUREL MARIN.

C R O N I C A

Gherghinescu Vania :Amvonul de azur

(poezii) „Cartea Românească“, București 1933

Izolată de forurile care pot aureola chiar un nontalent, încă nedepins cu ideea, că cele două mari reviste românești, *Gândirea* și *Datina*, cărora le-a luminat atâtea file, nu mai sunt, — poetul Vania Gherghinescu a compus în singurătatea dela Tg. Mureș, unul din cele mai izbutite și mai sincere volume de poezii ale anului apus.

Dar deși a plutit între ape cu reflexe sfinte și șoptiri spuse de buzele aspre ale tradiției, totuși Vania Gherghinescu este departe de ceace critica a putut numi un poet al ortodoxismului (*N. Crainic*, *V. Voiculescu*), sau un poet tradiționalist (*I. Pillat*, *A. Maniu*, *D. Ciurezu*).

Dincolo de spiritul ortodox pe care, într'adevăr, l-a reflectat în imagini de înaltă pâlpare lirică :

Deasupra undelor de 'ntunerice tăcut
Fălfăe doar aripi imense de vis...
Fulguesc stele din cerul deschis;
Infinitul infioară ca un sărut.

(Noapte divină)

și, mai ales, dincolo de ecurile ancestrale pe care concepția, mai mult decât simțirea sa, le-a amplificat până la limita realizării poetice :

Iubesc adâncurile tale imbibate
Cu jertfe și glorii de regi
Și în care îmi simt implântate
Rădăcinile ființei mele întregi.

(Alma-Mater)

poetul a înflorit în 7—8 poezii, semnalele albe, uitate de unii, învenite de atâția — ale liricele erotice. Numai prezența acestei sensibilități, ucisă de mult în lirica noastră modernă, m'a făcut să pășesc la o ierarhizare, pe care altfel, din anumite motive, n'ași fi încercat-o.

Intr'adevăr, dacă poeziile scrise odată cu bătăile de inimă ale *Datinii* (Primăvară, Adăpostul, Viață nouă), au putut smulge din pământ și din trecut — într'o vreme când odiul tradiționalismului atinsese o culme, repede coborită — imagini de o atât de frumoasă noutate :

Iarba îmi stropește fruntea cu mir —

(Viață nouă)

M'adun în muguri și 'n parfum mă scutur,

(Primăvară)

și dacă de pe coarda celor scrise în umbra *Gândirii*, unde poetul se găsește atât de aproape de sine însuși,

croniciarul obiectiv, care trebuie să fie și cititorul sincer, va culege o limpede și calmă emoție; numai poeziile sale erotice conțin toate elementele de simțire, de metaforă și de avânt, care vor defini mâine poziția poetică a lui Gherghinescu Vania.

Pentru astăzi, erotica sa, peste care spiritul creștin și izvorul natal, au pulverizat o ploaie de reflexe, apare dincolo de patimă, aproape dincolo de dor, într'un cadru de improspețite reminiscențe romantice :

Eu ascultam cu capul prins în mâni
Și sufletul topit în noaptea clară;
Tu înfloriai în noapte și în vară
Cu rozele ce-ți tremurau pe săni.

(A cântat privighetoarea...)

într'un plan de simțiri eterate :

Iubito,
Apropie-te cu unduri de vânt,
Răspândind miresme de livadă
Și din frunzișul meu — pe pământ,
Fă stelele să cadă.

(Rod)

sau într'o lume de fluide și de nimburi :

Vino cu mine sus să 'ngenunchiem pe zările albastre,
Apropiindu-ne cu veche evlavie de Dumnezeu,
Acolo unde e îngropat sufletul tău și sufletul meu,
Pe înălțimi, acolo unde zac frânte aripile noastre.

(Chemare în toamnă)

Pentru mâine, printr'una din cele două porți, deschise cu reținută emoție (Despărțire sau Dulcea tortură), poetul va păși desigur peste pragul unei altoiri, care dacă i-a mărit intensitatea simțirii, inspirația și concepția, nu este mai puțin adevărat că i-a îngenunchiat de mulțori un vers și chiar o strofă, în fața unor amvonuri străine: *A. Maniu* (strofa treia din *Noapte Divină*); *V. Voiculescu* (*Presimțiri*); *T. Argezi* (*Cuvântul visat*).

Dar în cartea aceasta, unde poeziile originale luminează tot atâtea speranțe, poetul a ținut să mai dea o probă a realului său talent, prezentând câteva traduceri din *Valéry* și *Haraucourt*, din cari nu mă pot reține de a reproduce măcar o strofă :

Plutește și într'un nou avânt
Spre alte sfere se 'ndreptează —
Stea de umbră, de aur și cânt,
Care vibrează

(„Ciocârlia“ de Haraucourt)

Vania Gherghinescu este unul din poeții cei mai dotați ai generației. Izolat departe, cu influențe care încet-încet se vor depune, ferit de altele, și mai ales de acele concesiuni impuse de nevoia unei reclame ieftine, care nu folosește la nimic — am credința că în viitorul său volum va închide o nouă izbândă a poeziei românești.

ION FOCȘENEANU

Panaï Istrati: Casa Thuringer

(roman) Edit. „Cartea Românească” București.

Opera d-lui Panaï Istrati va constitui încă multă vreme subiect de discuții pătimașe pe tărâmul literaturii românești. Personalitatea sa a fost prea angajată în mișcări, cari nu se uită, atitudinile sale au rămas neînțelese de unii, desaprobrate de alții, pentru ca să poată avea parte de o critică obiectivă la noi în țară.

Lansat în Franța, unde exotical era un motiv de inspirație foarte considerat, d-l Panaï Istrati a stărnit și la noi vâlvă și interes.

Și-apoi a urmat tăcerea. O apăsătoare și nejustificată tăcere. Astăzi a trecut aproape nebăgată în seamă apariția romanului său Casa Thuringer.

Romanul aceste face parte din vasta frescă socială pe care a zugrăvit-o Panaï Istrati în opera sa și care formează o etapă din viața personajului său central Adrian Zografi.

Apărut întâiaș dată în franțuzește, traducerea românească se datorește autorului. Și d-l Istrati îmbogățește textul românesc cu o introducere lămuritoare. Am putea spune că-l completează cu o profesiune de credință.

Aceste lămuriri sunt străbătute de un suflu dureros de resemnare al unui învins al vieții, și totuși simți cum mocnește încă în taințele ascunse ale sufletului său nădeжда în izbânda credinții sale.

Adrian Zografi „tipul lucrătorului idealist, cu o oarecare cultură de autodidact, cu oarecare talent de scriitor și cu mult spirit de independență” cuprinde în personalitatea și în aspirațiile sale elemente importante de netăgăduită valoare autobiografică. Năzuințele și experiența autorului se contopesc în personajul său central, ficțiunea se îmbină cu realitatea și astfel ia ființă Adrian Zografi.

Casa Thuringer constituie doar o etapă din evoluția sufletească a eroului. Acest roman fixează două momente sufletești ale lui Adrian.

Trecerea dela adolescență la maturitate cu toate tulburările și cu tot sbuciumul psihic și fizic, caracteristic acestei epoci, și creiarea personalității sale sociale, care se trezește din starea latentă în care se găsea și-l ia în stăpânire.

Adrian făcea parte din personalul de serviciu al bogatului cerealist Thuringer din Brăila.

Admirația ce-o avea pentru stăpâna casei — pentru frumoasa Ana — și voluptatea pe care o cunoscuse în brațele pătimașei Iulia, servitoarea casei îi desăvârșesc educația sentimentală.

Un episod caracteristic epocii, introducerea celor dintâi elevatoare mecanice îl îndeamnă pe Adrian să pășească pe calea realizărilor de ordin social. Introducerea acestor elevatoare primejduia existența unei întregi pături sociale, a hamalilor din port, a căror muncă se deprecia și a căror existență se periclita prin concurența mașinismului.

În fața acestui pericol, muacitorii își strâng rândurile și tind să se organizeze.

În Adrian biruește ancestralul. Legat prin fire invizibile de clasa muncitorească care-și câștigă cu atâta anevoe, oropsita bucată de pâine, el se eliberează de recunoștința pe care o datora stăpânilor săi

și în urma concursului împrejurărilor, devine organ-izatorul mișcării de revoltă.

Greva se întinde în port, mulțumită agitației lui Adrian și marii armatori sunt ruinați. Deabea atunci cunoște Adrian complexitatea problemei pentru care luptase cu atâta entuziasm. În fața mizeriei fraților Thuringer el gustă amărăciunile învingerii și sufletul său este sbuciumat de noi probleme:

„Această incertitudine economică a vieții burgeze celei mai invidiate puse lui Adrian mari probleme de conștiință. Șubrezia așezărilor oricărei existențe omenesti îi apără ca un adevăr elementar. De ce dar oamenii se împărțeau în bogați și săraci și se sugrumau între ei, în loc să se arunce cu toții împotriva dușmanului comun: lipsa, mizeria? Nu prin solidaritatea de clasă se va ajunge a se combate cu eficacitate acest flagel social, ci printr'o solidaritate universală. Căci o clasă socială victorioasă va crea oricând nedreptăți și va arunca în mizerie alte straturi sociale. Ori, nu aceasta e suprema țintă morală a omenirii”.

Înarmat cu această nouă experiență, Adrian își îndreaptă pașii spre necunoscutul care-l așteaptă.

N. Davidescu:

Fântâna cu chipuri

(roman) Editura „Naționala Ciornei” S. A.

În romanul „Fântâna cu chipuri” d-l Davidescu își pune o interesantă și complexă problemă de ordin psihologic. El studiază foarte amănunțit lupta care se dă în sufletul omenesc între ficțiune și realitate.

Deși problema aceasta est lipsită de farmecul originalității, amintindu-ne puternicile realizări ale lui Pirandello, totuși d-l Davidescu obține efecte de adevărată valoare estetică și de justă observație psihologică.

Romanul tratează cu multă subtilitate geneza complicatelor stări sufletești ale creațiunii artistice și ale dragostei.

Eroul acestui roman, scriitorul Pan Ioniță Drăcea, pornește dela o ficțiune literară, dela Una Laris, personaj fictiv al imaginației sale și căutând s'o realizeze într'o operă de artă, simte cum i se substituie pe neobservate, Lyda Sarpe, fermecătoarea lui gazdă.

O coincidență curioasă face ca Drăcea să se mute în casa Lydei cu gândul să-și scrie romanul pe care-l plănuiase.

În acest cadru se desfășoară evoluția sufletească a eroului, care transformă în operă de artă varietatea impresiilor cotidiene.

Astfel Una Laris, transformându-se mereu, se apropie pe zi ce merge de Lyda, până când ficțiunea și realitatea se contopesc sub vraja farmecului iubirii.

Numărate detalii ne desvăluie mecanismul capricios și complicat al inspirației literare.

Păcat că puterea de creațiune a d-lui Davidescu nu este suficientă ca să închege un întreg al

înălțimea tezei propuse. Romanul rămâne fragmentar, o înlanțuire de stări sufletești. Personajele acestui roman sunt tot atât de lipsite de realitate ca și cele fictive. D-l Davidescu n'a putut să le concretizeze, să le dea viață, și ele au rămas creațiuni abstracte, fantome lipsite de verosimil.

Astfel Lyda Sarpe este cu totul artificială.

Atitudinile ei, gesturile ei, sunt convenționale și superficiale.

Deasemenea și celelalte personaje sunt simple abstracțiuni, cari se confundă și se contopesc cu personajele fictive.

Stilul este inegal. Pe lângă descrieri pline de mișcare și bogate în imagini, vedem construcțiuni lipsite de orice topică.

De exemplu: „Trebue să fie, oricum, decât așa, mai păgână” pg. 83, „nici preciziunea fotografiilor luate în viață nu au”, pg. 88 etc.

Dar pe lângă aceste scăderi romanul are pagini de înaltă valoare artistică, pagini cari trădează în autor poetul.

Voi cita frumoasa expunere a conținutului cuvintelor, care redă foarte plastic adâncurile sufletești din cari s'a încheșat graiul omenesc: „Cuvântul e realitatea în afară și spontană a substanței și vesmântul care o așează în timp. Spiritul omenesc se poate îmbarca pe un cuvânt întocmai ca o insectă așezată pe un paiu, dealungul unui întreg fluviu. Viața și aventurile unei singure vorbe pot să alcătuiască o epopee tot atât de măreață ca și Iliada. Fonetica lui a primit felurite impresii din toate împrejurările prin care a trecut și după loc și timp, a răscolit gânduri de tot felul. Alcătuirea lor trebue să păstreze ceva din întreitul joc milenar al sufletului, al trupului și al mișcării și cu toatele dețin ceva din polenul vremurilor în care au trecut dela senzație la cugetare, dela cugetare la verb și dela verb la reprezentarea lui scrisă; poate chiar că sunețul lor ar putea însufleți, la un moment dat, în creierul nostru, toate ființele care, folosindu-se una după alta de ele, ca de un vesmânt spiritual al lor, au lucrat la păstrarea lor până la noi, sub forma în care le cunoaștem.”

George Georgian: Reînvier

Editura „Cugetarea” București.

Mărturisiri discrete, cari fixează năzuințele unui suflet chinuit de problemele neliniștitoare ale existenței, alcătuesc volumul de versuri „Reînvier” al d-lui George Georgian.

Acest volum cuprinde rodul migălos al unei îndelungate activități literare. Sunt poezii de acum douăzeci de ani, poezii, cari cântă oameni și întâmplări de mult ieșite din sfera preocupărilor actuale.

Dar nu numai ca fond, ci și prin structura lor, aceste versuri, îngrijite ca formă, se încadrează într-o epocă mai veche a poeziei românești.

Este un volum, care trebuia să apară mai demult, și care — se vede că în urma vitregiei împrejurărilor — a întârziat prea mult.

D-l Georgian este mereu preocupat de probleme filosofice. Poeziile sale sunt rezultatul unui adânc conflict sufletesc dintre rațiune și sensibilitate. Impins de datele pozitive ale cunoștinții la negațiunea rosturilor existenței umane, gândirea sa ar părea că se încheagă spre un pesimism neiertător.

Și totuș, poetul nu se lasă răpit de aceste concluzii dureroase ale rațiunii.

Conștient de greutatea acestei vieți, de suferința care întovărășește pe om, de zădărnicia străduințelor umane, cari amuțesc în fața morții, de relativitatea conștiinței noastre, flacăra neputincioasă să lumineze misterul, care ne înconjoară; poetul aduce un cald omagiu naturii, care dă farmec acestei vieți și-l susține pe om în amăgirea în care trăește.

Și tu, de raze și ghirlande încununată primăvară,
Tu vii să ieși la visul ăș'a, și să ni-l înfrumusezezi,
Surprinzător înalți pe ramuri seducătoarea ta comoară,
Iar depărtarea ta nu este decât mai bine să crezi....

Mărire ție peste veacuri! Acum și pururea mărire!
Din marginile infinite în care zilele-mi se sbat,
Din vârșoșia suferinții, din slabul tort de fericire,
Și din trecutul de avânturi, și din prezentul resemnat;
Din scurta vremurilor goană, vecia neputinții mele,
Din temnița de neguri, unde în libertate m'au închis,
Un singur strigăt mă ngenunchie, iar el se 'nalță către
[stele:

— Mărire primăvară, ție!

....Și Tainei care te-a trimis!

(Reînvier)

Și astfel atinge d-l Georgian în versurile sale o mulțime de probleme de ordin filosofic și psihologic.

Cu subtilitate descrie geneza visurilor (Lacrimi) și împărăția amintirilor.

Dar tu aducere aminte,
Misterioasă forță, tu,
Prin care anii se legară
Și veac de veac se desfăcu,

Tu prinzi cu degetele tale,
Ca firul vișelor de vie,
Tot ce destinul ne implântă
În suflet, din copilărie.

Iar când e dat să ne străpungă
Întâia, săgeata suferinții,
Pe-aceea o păstrezi înfiptă
În însăși tainița ființii...

Vin alte vremuri, alte doruri,
Și alte suferințe vin;
Nimic nu vindecă din inimi,
Întâia rană pe deplin!"

(„Întâia rană”)

* * *

El cântă regretul clipelor pierdute și forța inmuabilelor legi ale firii.

Este interesant procesul sufletesc din poezia „Mai mult ca mulți viteji”:

„Pe zi ce trece, înțeleg că toate
Pământul, cerul, așuri — nu-s nimica....
Și'n desnădejde, mă cuprinde frica
De-alunecarea minții sbuciumate.

Dar în primejdii când te văd pe tine,
Moșie strămoșească, mică țară,
O fibră n'am în piept să nu tresară,
Devin puteri, mijloacele puține....

Si simt c'atunci când se va da vestire,
S'alerge toți pe câmpul de jertfire,
La ocolirea scumpului tău nume,

Mai mult decât porunca ostășească
Mai mult ca mulți viteji, o să-ți slujească,
Desgustul meu adânc de 'ntreaga lume!

(1913.)

Ingrijite ca formă, izvorite din adâncurile unui suflet sbuciumat, poeziile d-lui G. Georgian, impresionează prin sinceritatea lor.

Și dacă câteodată poetul pierde simțul proporțiilor, dând versurilor sale lungimi supărătoare, sau dacă face abuz de retorism, aceste scăderi dispar în fața calităților de necontestată valoare a volumului de față.

Ioan Al. Bran-Lemeny: Talaz

Tip. Șoimii Carpaților, Brașov 1933.

În editura unei modeste tipografii brașovene, a văzut lumina zilei volumul „Talaz”, o culegere de poezii a d-lui Ioan Al. Bran-Lemeny.

Aceste poezii, scrise sub înrâurirea nemișlocită a liriceii lui Ștefan O. Iosif, nu pot să se emancipeze, nici ca fond, nici ca formă, de sub influența covârșitoare a maestrului. De aici lipsa de originalitate, care se resimte mereu.

Astfel se integrează în ritmul lui Iosif „Cântec trist” :

Trec ca gândul clipele
Clipele fugare...
Iși întind aripele
Zilele hoinare...

Se răsfăță florile
Încă pe răzoare
Zorile, surorile
Nu s'arată 'n zare,

Colo ard movilele
În apus de soare
Și'n vâpăi copilele
Răd neșfutoare.

Totuș d-l Lemeny obține frumoase efecte în descrierile sale pline de gingășie și are accente adânc simțite de desnădejde și resemnare. Sunt emoționante versurile simbolice din poezia „Descătușare”, când poetul rănit de răutatea semenilor săi găsește alinare în singurătatea munților.

„Aici în crugul sferelor albastre
Pe 'nlinsul de cleștar al atmosferei
Mă ning fiorii pulberii din astre
În armonia sfântă a 'nvierii.

Și când arar, mă uil în jos, spre tină
Și văd piticii 'n tăvălug incert...
În danș macabru fără de lumină...
Îmi cade-o lacrimă spre ei, și-i ier!”.

În volum mai figurează și o seamă de tălmăciri din literaturile străine. Acestea ates'tă calitatea de bun versificator a d-lui Lemeny. Unele din aceste

poezii, redau cu multă exactitate atmosfera și metrul originalului.

Voi cita cunoscuta traducere din Goethe „E pace peste culmi.”

E pace peste culmi...
O boare
Adie printre ulmi
Și moare...
Și păsărica s'a culcat
În crâng,
Tăcu,
Mai ai o clipă de-aș eptat
Și dormi și tu...

E de remarcat idealismul d-lui Lemeny, care în această epocă de meschin materialism a biruit toate greutățile, pentru ca să dea în vileag volumul de față. Această jertfă, căci trebuie să numim jertfă publicarea unui volum de poezii în editură proprie — nădăduesc să-i dea satisfacția sufletească a celei mai frumoase mulțumiri: împlinirea unei datorii față de sine însuși.

VALERIA BRANISCE-CĂLIMAN.

Eug. Lovinescu: Firu'n patru

(roman). Editura „Naționala Ciornei”

În ultimii ani, în literatura noastră, granițele dintre critică și beletristică au căzut. Critici consacrați, pe care ne deprinsesem să ni-i închipuim la masa lor de lucru, sentențioși și gravi, cu ochelarii pe nas, în mijlocul mormanelor de cărți și de reviste, sfredelind cu ascuțimea judecății, realizările palpitând de viață nouă ale sensibilității artistice, îi vedem parale cu drumul bătătorit al criticei, rând pe rând, croindu-și fiecare o potecă spre zările adevăratei creațiuni. Cel dintâi, ademenit, a fost d-l Mihail Dragomirescu cu romanul „Copilul cu trei degete de aur”. Aproape imediat, dacă nu concomitent, au apărut „Bizu”, romanul cu caracter autobiografic al d-lui Eugen Lovinescu și „Adela” d-lui G. Ibrăileanu. Ca să-i ajungă din urmă, gonesc în pas gimnastic criticii mai tineri: d-l G. Călinescu a publicat „Cartea Nuntii”, iar d-l H. Sanielevici are sub tipar „Ni-culina”.

Suntem așadar în plină surpriză a unui fenomen literar neprevăzut și neașteptat. Judecata curentă era: criticii sunt scriitori înzestrați cu facultăți de comprehensibilitate estetică și de rațiune analitică; sunt logicieni și judecători; nu în zadar li se spune, începând cu Boileau: „législateurs du Parnasse”. Soco-team că prin înzestrarea lor naturală cu facultăți de ordin pur intelectual și prin specializarea lor în anumită direcție, acea a spiritului critic — cerberii literaturii sunt puțin indicați să scrie romane.

Și totuș ne-am înșelat. Fenomenul interesant și nou se explică. L-a lămurit d-l Eug. Lovinescu într'un interview din „Viața Literară”. În ciuda aptitudinilor înnăscute și a specializării, criticii sunt oameni întregi; ei au dreptul la o realizare integrală a personalității lor literare, în opere care să-i cuprindă cu toată ființa lor sufletească, cu emotivitatea și sensi-

bilitatea lor, cu fantezia lor creatoare, — când o au — nu numai în latura rațiunii analitice. Marele Lesing n'a fost și mare poet, alături de mare critic ?

„Firu'n patru” noul roman al d-lui *Eugen Lovinescu* este o desvoltare a unui epizod inai important și mai proeminent din viața lui Bizu. Noul roman este o operă de sine stătătoare prin toată viața ce pulsează în eroii săi, dar în acelaș timp se integrează în mod organic în „Bizu”. D-l Lovinescu, în revistă, ne informează asupra intențiunii d-sale de a scrie o serie ciclică de romane, având de obiect aprofundarea psihologiei lui Bizu. Așadar, pe cale de filiațiune, „Firu'un patru” aparține lui „Bizu”.

Care e subiectul romanului ?

Anton Klentze (Bizu) întors dela studii din străinătate, cu titlul de doctor în chimia agricolă, este în căutarea unui post compatibil cu studiile și pregătirea lui. După tatonări fără rezultat, în dreapta și în stânga, în care se trădează tiniditatea lui înăscută și lipsa spiritului de orientare în viață, un văr al său, Lică Scumpu, îl introduce la institutul de chimie agricolă a profesorului Eronim Gotcu. Aici, întâlnește Bizu pe d-șoara Diana Serea, care avea să-i hărăzească epizodul, cel mai frumos și cel mai deprimant totdeodată, din viața lui: dragostea pasionată, dar neîmpărtășită. Infrânt de această nouă experiență de viață, Bizu părăsește Capitala și se retrage în Moldova, unde își închide cariera la o fermă din apropierea Fălticenilor. Acesta e romanul.

Psichologiile celor doi eroi, grefate pe temperamentele deosebite, sunt diametral opuse; unul se află la antipodul sufleteș al celuilalt. Anton Klentze (Bizu) este un psihopat, ale cărui reacțiuni sufletești sunt cu totul disproporționate față de cauzele, care le produc. Un incident, un fapt banal, un lucru de nici o însemnătate deslănțue furtuni, provoacă explozii în conștiința lui cu adânci rezonanțe în mecanismul psico-fizic. De aceea în dragoste este un pasionat, un exaltat, și ar putea fi și un fericit, dacă structura lui sufletească nu l-ar îmboldi să-și complice singur situațiile și să-și creeze dificultăți numai pentru a avea motiv să despice... firu'n patru.

Diana Serea, dimpotrivă, este rece, calculată, totdeauna egală cu ea însăși; fără exultanțe, fără depresiuni sufletești. În plus, un admirabil dar de a întui, care o pune în apărare față de temperamentul inegal al lui Bizu. Face impresia că ar fi lipsită de personalitate amoroasă. Adevărul însă e altul: e rezerva constantă, la care o obligă intuiția bizarei structuri sufletești a lui Bizu. Între ambii eroi, e o totală nepotrivire de caracter, care conduce inevitabil la ruptura, fiecare retrăgându-se, ca melcul în cochilie, în lumea sa aparte.

„Firu'n patru” este un roman psihologic de valoare. Interesul lui stă în fina și pătrunzătoarea analiză sufletească a personajilor principale: Bizu și Diana. Celelalte personaje, Lică Scumpu, Rozina, M-me Trandafirescu, sunt deasemenea bine conturate și pline de expresiune; rolul lor însă în desfășurarea romanului este de o importanță secundară; un rol de al doilea plan. Acțiunea e liniștită; fără incidente șgomotoase, fără peripeții patetice; se desvoltă ușor și firesc până la epizodul final. Amatorii de sensa-

țional vor încerca decepție, citindu-l. Romanul nu este pentru vulg nici pentru reclamă șgomotoasă, ci pentru elita intelectuală deprinsă să aprecieze și să guste subtilele analize sufletești. Ultimul cuvânt îl păstrăm pentru stilul elegant și mlădios, condus cu mână de maestru.

Damian Stănoiu:

Ucenicii Sfântului Antonie

(roman) Editura „Cartea Românească”.

Revistele literare au adus din vreme vestea că d-l Damian Stănoiu, va face să apară un nou roman cu subiect din viața monahală. Printre rândurile informative se strecura o nuanță greu reținută de... plictiseală, că autorul „Duhovnicului Maicilor” și al „Necazurilor Părintelui Ghedeon”, vine cu un nou roman tot din viața călugărească. Mărturisesc că acelaș sentiment am avut și eu în momentul când am deschis romanul. A fost însă numai o umbră. Amintirea vie a scenelor pline de umor și de sănătate sufletească din „Alegere de stariță” sau din „Călugări și ispite” mi-a descrețit fruntea, mi-am adus aminte de indoiala lui Petru, călcând peste apă... și mi-a părut rău!

„Ucenicii Sfântului Antonie” sunt doi călugări cuvioși, Ghelasie și Ghervasie, care își au chiliile sub acelaș acoperiș. Autorul ni-i prezintă a doua zi după lăsata seculii dela începutul postului mare. E dimineața. Ingreuiați de mâncare multă și de somn, abia se hotărăsc să se scoale. Odată îmbrăcați, fiecare se gândește să-și vază de treburi. Primul lucru însă, care le isbește vederea și-i îmboldește deopotrivă cu diavolească ispită, este un rest de mâncare dela masa din ajun: doi cârnăciori apertisanți într'o strachină. Ce era mai firesc decât să-i dea lui Matei și lui Năstase, cei doi cotoi castrați ai lui Ghelasie. Dar Ghervasie are o idee năstrujnică. E post, și încă postul mare. De ce să postească numai ei? Să postească și motanii, și odată cu motanii să postească toate lighioanele din curte. Scrie la carte că așa au făcut odată Ninivetenii la îndemnul proorocului Daniil: dela împărat și până la ultimul om, trei zile dearândul n'au pus în gură o fărâma de pâine. Și la fel cu oamenii au postit și animalele. În zadar a încercat Ghelasie, de mila motanilor, să-l întoarcă de tovarășul lui dela așa hotărâre, Ghervasie s'a arătat neînduplecat.

Restul romanului? Lupta tot mai slab susținută a celor doi călugări împotriva irezistibilelor îmboldiri ale stomacului, până la capitulare, în timp ce motanii, neștiutori de opreliștele sfinte, și cu ei toate lighioanele curții au dat raita prin gospodăriile vecinilor, unde au păcătuit în modul cel mai scandalos, spre consternarea cuvioșilor călugări, surprinși că și ei mâncau tot de dulce.

În „Ucenicii Sfântului Antonie” ca și în celelalte scrieri din viața monahală, ambianța mănăstirii cu mediul ei aparte — amestec ciudat de sfințenie și

de ipocrizie — este minunat redată. Te miști în ea, trăești în ea. Cei doi călugări, Ghelasie și Ghervasie, puternic conturați; Ghelasie, firav și blând; Ghervasie, trecut peste suta de kgr., impulsiv și autoritar. Amândoi însă deopotrivă de cuvioși și de lacomi.

Cel mai mic gest, cea mai neînsemnată faptă, o raportează la o împrejurare similară din „Viețile Sfinților” și o justifică printr'un citat din Biblie. Este un continuu circuit de vase comunicante între viața trăită și cartea sfântă, ceea ce de altfel nu-i împiedecă deloc să păcătuiască deabinelea, — uneori cu voință și conștiință — fiindcă, după cum spune Ghervasie, sunt și ei niște oameni, care nu pot avea nici curătenia îngerilor, nici virtutea sfinților. Deaceia cei doi călugări nu se dau în lături din fața ispitei, dimpotrivă îi creiază cu bună știință toate condițiile exterioare, știind bine că la urmă au să cadă. Este aici o notă de semi-conștiință, ipocrizie care formează una și poate cea mai pregnantă trăsătură de caracter a călugărilor. Ghervasie știe bine că s'ar putea întâmpla să găsească în lac vârșile pline cu pești, dar nu-și pune de loc întrebarea: va putea oare să reziste ispitei de a mânca din el în chiar prima zi de post? Aduce peștele acasă, cu gând ca să-l vândă, dar în loc de a-l duce în satul vecin spre vânzare, îl ține acasă, iar seara prepară o masă năstrușnică cu icre de știucă și plăcică la grătar. În fond, el vrea să

mănânce; însă pentru onoarea vieții de călugăr declară sus și tare că a preparat masa numai pentru ca să aibă ocazie de a imita pe cutare sfânt care a fost în stare să reziste unei ispite tot așa de cumplite.

După câteva minute de grea încercare, cei doi călugări cu ajutorul drojdiei din sticlă și cu lărgă îngăduință a câtorva citate ad-hoc, se lasă pradă ispitei. Vorba lui Ghelasie: „e păcat să se răcească mă-măliguța degeaba!”

O notă de neprețuit adevăr, care vine să întregească realismul vieții monahale: în mănăstiri, omul neîncrezător în om, se apropie cu sufletul de lumea necuvântătoarelor. Pasări și animale de curte, capătă nume omenești: un porc se numește Gherasim, ca și starițul cel năsățios și îngâmfat; căfeaua se numește Irodiada, iar scroafa Eudoxia, prigoni-toarea Sfântului Ioan Crisostomu.

Și omul stă de vorbă cu ele, le ceartă, le mângăie și își varsă către ele necazul. Intreaga desfășurare a romanului, cuprinsă în numai douăzeci și patru de ore, este timbrată de cel mai sănătos și cel mai natural humor.

Editura „Cartea Românească”, ireproșabilă ca tipar și ca prezentare.

PETRU I. TEODORESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I N S E M N Ă R I

Creanga de aur, noul roman al d-lui *Mihail Sadoveanu*, începe frumos și se citește ușor. Totuși, față de „Zodia Cancerului”, ultima mare frescă a neobositului prozator, și chiar față de unele romane mai recente, „Creanga de aur” este o carte modestă. Editura „Cartea Românească” însă, s'a priceput să-i împrumute o admirabilă ținută, care te îndeamnă să o deschizi cu plăcere.

Tot „Cartea Românească” a editat de curând **Mormolocul**, roman de *Profira Sadoveanu*. Asupra acestei cărți de debut vom reveni într'un număr viitor.

Antologia Scrisului feminin românesc, va apare în cursul acestei luni, cuprinzând pe toate scriitoarele române dela 1830 până la 1930. Cartea apare sub îngrijirea doamnelor *Margareta Miller-Verghi* și *Ecaterina Săndulescu*, cu o prefață a poetului *Ion Pillat*.

România literară a apus. O spunem cu sinceră tristețe. A fost o revistă vie, scrisă cu talent și cu pasiune. Înaltul ei nivel literar o impusea tuturor cercurilor intelectuale și chiar marelui public. Intrând deunăzi în librărie, am găsit în locul ei, pe care îl cinstea, o revistă tot săptămânală și care-și zice tot

literară, dar care dela primul număr s'a ținuit între piraterie, vulgaritate și șantaj. Numai pentru asta, d. *Liviu Rebreanu*, avea datoria, și credem, și puțința de a nu o lăsa să moară. D-sa ne-a promis chiar o înviere. Dacă e apropiată, cum aceea a primăverii, o așteptăm, bucurându-ne.

Convorbiri literare. În ultimul timp, revista aceasta care evocă o întreagă perioadă de glorie a literaturii românești, agoniza. N'o mai citea nimeni, n'o mai scria aproape nimeni. Când și când, paginile ei răsfoite din întâmplare, păreau tot atâtea plicticoase amintiri. Devenise de o inactualitate și un strigism care dureau.

Și totuși, prin voința, priceperea și entuziasmul de care d. prof. *Tzigara Samurcaș* a știut da dovadă la timp, **Convorbirile literare** au reînviat, sunt vii; mai vii decât totdeauna.

Toate laudele se cuvin dd. *Al. Christian Tell* și *I. I. Cantacuzino*, care în două luni au făcut din **Convorbiri**, o revistă care alături de *Azi*, rămâne în fruntea marilor reviste românești. Deasemeni tot omagiul d-lui prof. *Tzigara Samurcaș*, care cu profunzimea sa înțelegere a artei și cunoaștere a oamenilor, și-a ales doi colaboratori culți, talentați, cu orizonturi largi și cu o recunoscută putere de muncă.

Pământ și suflet oltenesc. — Domnul *Nicolaescu Plopșor* este un om de cultură, de mare pasiune literară și de o rară pricepere artistică. Sub îngrijirea d sale, „Biblioteca Pământ și suflet oltenesc”, publică bilunar o culegere antologică din poezii și prozatorii olteni. Până în prezent au apărut: poezii *N. Milcu, Ilarie Dobridor și Const. Jaleș* și epigramistul *I. Popescu Polyclot*. Vor urma: *Burlănescu-Alin, D. Ciurezu, Traian Demetrescu, Păunescu-Ulmu, N. Vulovici*, etc.

În vremurile acestea, când o carte de poezii se editează cu atâtea sacrificii, inițiativa d-lui *Nicolaescu Plopșor* pare o albă ofrandă închinată sufletului oltenesc și poeziei în genere.

Îi urăm rod plin. Dar și imitatori; mai ales în Ardealul rămas în urmă.

Nimicuri-le elevului *Mircea Vasiliu*, au apărut în ediția doua, la „Cartea Românească.” E un succes pe care profesorii micului autor, nu-l vor atinge poate niciodată. Și totuși gloria lui timpurie își va trece o clipă reflexele și peste ochelarii doctorali ai magiștrilor, căci *Nimicuri-le*, au început să fie. Poate vom reveni.

„**Rosidor.**” — Unul din cele mai bune volume, pe care d. *Ciornei* le-a scos în ultimul timp în colecția sa favorită, este „*Marsul Femeilor*” de *Alice Gabrielescu*. Romanul se reduce la o fugară, dar interesantă frescă a contradicției: feminitate — feminism. Este o carte, care deși construită în grabă, merită să fie citită tocmai pentru căldura și sinceritatea cu care a fost scrisă.

Credința este singurul ziar de azi, în care tineretea pulsează într'un cadru de bun simț, de conștiință românească și de creștinism luminat.

Fără poză de atleți ai unor idei, care în afară de luciul noutății, n'au nimic comun cu psihologia noastră etnică, socială și religioasă — oamenii aceștia tineri au știut prinde și amplifica ecourile cu aripi de foc ale vremii.

Domnul *Sandu Tudor*, pe care învășasem să-l prețuim, ca poet, în paginile „*Gândirii*” și ca gânditor de necontestate posibilități în „*Floarea de foc*” — ne prezintă astăzi, pe ziaristul priceput, vîguros și cult, care a făcut din *Credința*, singurul ziar românesc al tineretului, ce nu se mai poate mulțumii cu iasca șabloanelor și a formulelor perimate.

În jurul d lui *Sandu Tudor*, stau ca niște panduri cu harapnice de foc și frunți înstelate, cei mai înzestrați mînuitori de stilet, ai generației: *Petre Manoliu, Ion Plăeșu (Mircea Eliade), C. Noica, Eugen Ionescu, Andrei Șerbulescu, Victor N. Popescu, Vasile Damaschin, Radu Boureanu*, etc.

Credința, cu acea admirabilă pagină de *Duh și slovă* românească și cu *Țintarul* ei, scris cu nerv, talent și informație — trebuie să fie în mîna tuturor celor care în ochii însetați, au încă puterea să aprindă lumina vie a intelectualului de azi și văpaia unui suflet tânăr, românesc și creștin.

Vestigii se numește placheta de versuri pe care d. *N. I. Bontas* a scos-o iarna aceasta, la „Cartea Românească.”

Sunt acolo o serie de poezii de factură mai veche ca formă, ca material de inspirație și chiar ca sensibilitate:

Și 'ncet în melodiile uitării,
Îmi rînduesc mirese 'n rîmi de nuc,
Cernindu-le, cu giulgiul inserării,
Plîngându-le, cu ierni care se duc.

(Ritual)

Totuși am găsit câte-va lucruri pline de o simțire caldă și turburată, câte-va imagini de preț, câte-va strofe remarcabile:

Avea în ochi: pui vii de rîndunici,
În păr șerpi lucitori de bronz topit
În săni, avea cuiburi de aur, mici,
Și 'n glas, o șoptă de tei adormit...

(Aladă)

Cu acestea, și alte câteva poezii de o simplitate armonioasă (Reminiscentă, Vestigii) d. *N. I. Bontas*, își desvâlue un suflet de poet. Dar ce ce spânzurat pe creanga trecutului, în care florile scuturate sunt azi, tot atâtea amintiri, pe care vremea le acoperise cu grije?

Intrebare de stele. — Poetul *Victor Stoe* pe care îl cunoaștem mai de mult din paginile „*Vremii*”, și-a strîns, sub titlul acesta de *stеле*, poemele sale, uneori inspirate, totdeauna străbătute de un nedefinit accent mistic. D-sa vedește o sensibilitate modernă, frământată, cu puternice înălțări spre un firmament al purității de simțire și gând, și cu tot atâtea prăbușiri și întoarceri, la locul întunecat și inert al plecării:

Știu, ca o rană pe suflet,
Tăcerea din arinii subțiri.
Să mă înalț din mersul rînit,
Până la vârful lor
Și de acolo sub o chemare,
Mai largă, necuprinsă,
Să văd pădurea aprinsă.

Sufletul cade acum,
Ca o stea pe o linie frântă.

Am rămas în pădure,
Ca o urmă de ciută,
Pe care o stea o mîngăie
Cu lumină pierdută.

(Urmă)

Domnul *Victor Stoe*, a debutat cu o carte de adevărată poezie, asupra căreia vom încerca să revenim în curînd.

Se spune că *Emil Isac*, subtilul poet clujean, întrebat de un redactor al unei gazete din Sărindar — nu-mi amintesc precis care — ce crede despre noua mișcare a tinerei generații de scriitori ardeleni, ar fi răspuns:

— Mișcare de scriitori ardeleni? Nu cunosc. Eu sunt scriitor român.

Se mai spune de spirițiști, că în acel moment, la cimitirul Bellu s'a produs o minune: Regretatul critic *ardelean*, *Ilarie Chendi*, a eșit din mormînt și într'o supremă și sinistră încordare de oase, a articularat:

— Hm...!

Arsenic se numește romanul d-lui *Sergiu Dan*, premiat cu premiul *Tekirghiol-Eforie*, pe anul 1934. „Arsenic”? Să fie ceva în legătură cu minunile

terapeutice ale Ghiolului, sau numai un simbol ancestral al autorului? În orice caz, d. *Sergiu Dan* are talent, chiar dacă criteriul de premieră ar fi fost: Anul trecut *Mircea Eliade*? Atunci anul ăsta *Sergiu Dan*, că altfel se supără profeții.

Cele 7 premii. — În fine s'a rupt și gumilasticul acestei povești.

De ce va fi fost atât de nesfârșită, când o lume întreagă cunoștea pe laureați încă din toamnă? Când, mai mult, premiile fuseseră create pentru anume înfiorări agonice și negațiuni verbale?

Este adevărat că între cei 7 se află și un poet, sortit să însemne un mare talent și poate o etapă distinctă a poeziei noastre. Este vorba de *Eugen Jebeleanu*. Premiera lui este o faptă bună, o foarte rară. Cu ea, *onorată comisiune* s'a spălat de multe păcate trecute și viitoare.

Cât despre premiera unui concurent provincial (d. *Eugen Jebeleanu*, nu este ardelean, nici măcar ca domiciliu) — să nu mai vorbim.

Și acum, câte-va titluri de opere premiate: *Pe culmile disperării* (Emil Cioran); *Nu* (Eugen Ionescu); *Memnon* (Horia Stamate), etc.

Iată cărți, cu care Ministerul Instrucțiunii speră să redreseze un tineret frământat, dezorientat, otrăvit, și să-l readucă la ordine, la optimism și la muncă pozitivă.

Mircea Eliade este așa cum s'a mai spus, șeful generației sale. Gânditor de nebănuite resurse, ziarist încercat, izbutind să închidă în aceeași frază o idee și un sentiment de frondă; poet, om de știință și de mare cultură, *Mircea Eliade* rămâne mai ales un mare romancier al nostru. Cu „*Maitrey*” s'a consacrat. Cu „*Intoarcerea din Rai*” a depășit prozatori de mult intrați în conștiința publică. Cu „*Lumina ce se stinge*”, care apare înainte de Paști, va trece poate dincolo de hotare. I-o dorim. O merită.

Vitrina literară, apare, când reviste, ca „*Gândirea*” și „*România literară*” nu mai apar și când altele, ca „*Azi*” și „*Viața literară*”, luptă cu mari greutăți. De unde atâția bani să plătești o redacție pe Calea Victoriei și o pagină semnată de *Cezar Petrescu*? Tot mai are succes înjurătura? Atunci înjurați d-lor, terfelii instituțiile, cele mai înalte, cele mai vitale; mâine veți fii mari directori de reviste.

Blajul este o nouă revistă a Ardealului, o nouă nădejde în renașterea culturală și literară a acestei provincii.

Venită din acel centru de tradiție, de muncă și de cultură românească, *Blajul* poartă ceva din austeritatea și reținerea cetății cu biserici și școli.

Desprindem câte-va nume din cuprinsul numărului pe Februarie: *Dr. V. Macaveiu*, *V. Stanciu*, *A. Lupeanu*, *V. Fulicea*.

Cronica literară este conștiincios susținută de d. *Dionisie Popa*.

Ce putem ura *Blajului*, decât talent, izbândă și durată.

Petre Tarția, un tânăr prozator ardelean, a scos un volum de romane în fragmente intitulat *Penumbre*. Cartea e scrisă vioi și cu talent. Tot d-sa ne-a trimis o traducere a romanului „*Family Hotel*” a scriitorului maghiar *Eugen Heltai*. Ambele sunt scoase în editura „*Orient*” din Dej. Vom reveni.

Ghimpșori. este o cărticică cu *strofe spirituale* a d-lui *Al. C. Aldea*. Sunt în ea și vreo 2-3 ghimpșori. Restul mai mult pufușori.

CIRIPIT DE PĂSĂRELE de Gr. Teodosiu. Editura „*Cartea Românească*”.

O culegere de cântece și jocuri pentru uzul școlaelor primare, expresiune curată și adâncă a dragostei pentru copii și în acelaș timp o reală contribuție la opera de educație națională a tineretului școlar. Carte deosebit de agreabilă și de folositoare.

NOVELE de Nicu Gane. Editura „*Cartea Românească*”.

Pe lângă concursul larg acordat literaturii curente, editând în condițiuni tehnice ireproșabile lucrările scriitorilor contemporani, Editura „*Cartea Românească*” a luat de câțiva ani inițiativa publicării clasicilor români. Printre alte scrieri, sosite la redacția revistei noastre, un volum eclectic din novelele lui *Niculae Gane*. Frumoasă publicație, care pune sub ochi un mănunchiu dintre cele mai bune novele și povestiri ale lui Gane. „*Câinele Bălan*”, „*Andrei Florea Curcanul*”, cu amintiri dela *Grivița*, „*Alință*”, „*Stejarul din Borzești*”, „*Piatra lui Osman*” etc., atâtea novele și povestiri, care ne-au încântat tineretea și ne-au fost adevărată hrană sufletească.

BRAȘOV

Maestrul *Constantin Bobescu*, reprezintă pentru toată lumea amatoare de muzică, dar mai ales pentru cea din Brașov, un talent și o activitate care nu mai este un secret. D sa este un neobosit compozitor și un violonist de virtuozitate unică în Ardeal. Anul trecut i s'a jucat cu mare succes la opera din Cluj, *Zobail*. În prezent, lucrează la *Trandafirii roșii*, care va fi prezentată Operei din Capitală.

Duminecă 11 Martie a avut loc recitalul de vioară al maestrului în aula *Honterus*. Cu o măiestrie și o dispoziție excepțională a executat în special *Sinfonia Spaniolă* de *Lalo*, acompaniat la piano de d-l *I. Bernfeld*.

Publicul entuziasmat i-a făcut o caldă manifestație de simpatie. A fost o fericită prefață pentru marele concert pe care d. *C. Bobescu* îl va da la 21 Martie în sala *Astrei*, acompaniat tot de d. *I. Bernfeld*. Se va cânta *Haendel*: Sonata în Ré major; *C. Saint-Säens*: *Havanaise*; *Paganini*: Nel cor non piu mi sento, pentru violină solo; *Beethoven*: Sonata; *Wieniawsky*: Souvenir de Moscou.

Intâmplări omenesti. Prozatorul brașovean *Nicolae Cantonieru*, și-a strâns într'un volum cu titlul acesta, puternicele schițe publicate în *Ritmuri* și *Brașovul literar*. Talentul d-sale, de mult verificat, apare astfel într'o unitate care-i evidențioază o serie de calități prețioase. Vom reveni cu o recenzie amplă.

ȘCOALA ȚĂRĂNEASCĂ a despărțământului „As-tra“ Brașov.

La 15 Februarie c. s'a deschis o școală țărănească la Brașov.

Veniți din toate comunele din județ, 50 de țărani urmează cursurile teoretice și practice ale acestei școli. Cursurile sunt predate de profesori și specialiști din diferite domenii, iar scopul urmărit este îmbogățirea cunoștințelor necesare prosperității naționale și economice a țaranului român.

Demonstrări practice, proiecțiuni și excursiuni completează partea teoretică.

Realizată pentru întâia dată în Maramureș, nădăjduim că va da și la noi roadele așteptate și va contribui la o mai strânsă colaborare a orașului cu satul.

MARIA DIMA

Părăsise demult Brașovul.

L-a părăsit însuflețită de o chemare de biruință. După Unire, Maria Dima, statornică tovarășe de viață a compozitorului Gheorghe Dima, s'a rupt din locurile unde-și petrecuse cei mai frumoși ani de rodnică activitate culturală și socială, și alături de soțul ei a trecut la Cluj, unde avea de împlinit o nouă misiune.

Astăzi, sufletul ei sbuciumat și-a găsit odihna și inima-i obosită a încetat să mai bată.

Maria Dima a stat timp de o jumătate de veac, neînterupt în slujba intereselor superioare ale mult încercatului său neam.

Fiica lui Iacob Bologa, înzestrată cu cele mai frumoase calități intelectuale și sufletești, din cea mai fragedă tinerețe s'a afirmat ca o personalitate în viața noastră socială. A fost o artistă și o intelectuală în cel mai nobil înțeles al cuvântului.

Cântăreață și pianistă, poetă și traducătoare neobosită, a căutat în toate manifestările sale să dea acestei vieți o semnificație mai adâncă.

În fața loviturilor sorții — și viața n'a scutit-o de grele încercări — a rămas pururea învingătoare.

Nobleța sufletului și eleganța gândirii o caracterizau.

Pentru comoara aceasta nesecată de idealism și poezie, pentru credința care ne-a sădit-o în suflete, noi generațiile târzii, cari am avut parte de lumina binefăcătoare a spiritului său neobosit, vărsăm deasupra proaspătului mormânt dela Cluj, o caldă lacrimă de recunoștință.

— v. —

Activitatea „Ligii Culturale“

Aminteam într-unul din numerele trecute despre conferințele d-lor profesori N. Iorga și V. Vălcovici. Ele se încadrau în noul ciclu al secțiunii acestei instituții culturale din Brașov.

Răspunzând unor nevoi generale, conferințele s'au putut continua, desigur nu fără anumite jefte, și cele mai multe s'au putut grupa în jurul unei idei generale, menite să mărească încrederea în valoarea și viitorul culturii noastre românești.

D. profesor Oct. Onicescu, în conferința sa din 19—XI, intitulată „Știința în serviciul națiunii“, a scos în evidență însemnătatea tehnicii moderne, dar și nevoia națională, de a i se da acesteia o întrebuintare gospodărească.

Într'un vast cadru de cercetări preistorice, d. profesor I. Andrieșescu, vorbind despre „Cea mai veche civilizație din țara noastră“, arată marea adâncime în trecut a vieții de cu tură de pe pământul nostru, mulțimea stațiunilor descoperite

împreună cu bogata recoltă de obiecte artistice, deosebit de interesante, care împodobesc și muzeul din Brașov. D-sa subliniază partea însemnată pe care au avut-o învățății noștri în cercetările acestea.

La 10—XII, d. profesor M. Drăcea, în conferința sa, „Probleme forestiere“, a arătat, cu o pasiune care îl onorează, păcatele și datorile noastre față de păduri, al căror devolat prieten este.

Cu aceleași sentimente și cu un cuvânt sprinten și colorat, întregit prin frumoase proiecțiuni, d. profesor G. Ionescu-Sisești, ne-a vorbit despre „Dunărea, izvor de bogăție“, înfățișându-ne aspecte nebănuite ale chestiunii și dovedind că secarea bălților mărginașe ne-ar lipsi de fapt de enorma bogăție de pește, pe care o ocrotesc.

La 14—I, d. profesor dr. Val. Bologa arată, spre satisfacția egoistă a oricărui auditoriu plasat în centrul unei conferințe, cât de mare a fost în ultimul veac „Contribuția Brașovului la dezvoltarea medicinei românești“ citând numele a trei savanți și opera d-lui dr. Baiulescu.

Într'o frumoasă expunere, d. profesor G. Tașcă, tratând subiectul „Perspectivele așezării noastre economice, după trecerea furtunii“, arată cauzele generale ale crizei, greutatea prevederilor în condițiile fără stabilitate de azi și indică soluția adaptării, în curs de câțiva zeci de ani, la situația schimbată, fără o nouă revoluție, care ar fi dăunătoare.

Fără publicitatea strict necesară, s'a sărbătorit și ziua de 24 Ianuarie prin conferința d-lui At. C. Bălăcescu despre „Insemnătatea Unirii“, arătându-se că acestui eveniment nu-i poate sta alături decât Intemeierea Principatelor, care e tot o unire, dar silită, și că obstacolele create între cele două state prin însăși desfășurarea istorică, au trebuit să fie învinse prin noua forță a conștiinței naționale.

Conferința se termină prin apelul la o înțelegere generoasă a ideii naționale și la o activitate creatoare, care să facă din neamul nostru o irezistibilă putere de atracție.

În fața unui numeros public a vorbit la 28—I, d. profesor V. Gh. Ispir despre „Infrățirea popoarelor prin biserică“, arătând că naționalismul șovin și provocator de războaie ar trebui să lase loc unei mai drepte înțelegeri a națiunii, care e de fapt un concept moral și că acesta se poate subordona ideii creștine, care are și ea o viață istorică de două mii de ani.

Tânărul profesor d. A. Popescu a dovedit o interesantă cunoaștere a amănuntelor și reale însușiri de vorbitor în conferința sa despre „Semănătorul și curentele occidentale ale literaturii române.“

În conferința sa din 4—II despre „Corporatism și naționalism“, ținută în fața unui ales și cald auditor, d. profesor Mihail Manoilescu a vorbit cu o viguroasă înlănțuire logică și cu un deosebit talent, arătând că naționalismul, care domină astăzi conștiința lumii, nu poate să-și găsească o altă exprimare potrivită, decât aceea a corporatismului.

O foarte interesantă conferință a fost deasemenea aceea a d-lui profesor și vice-președinte al Academiei Române, Andrei Rădulescu, care, cu un vast și convingător material, adunat, în largă măsură, prin munca proprie, de o viață întreagă, a dovedit „Romanitatea Dreptului nostru“, prin analiza dreptului cutumiar, a vechilor noastre pravile, ca și a legiuirilor din vremea lui Cuza Vodă. Pe lângă bogăția moștenirii romane, a scos în evidență partea de creație românească și perspectivele ce ea le îndreptățește.

Într'o expunere clară, ilustrată de proiecțiuni, a conferinței „Observatoare românești și de aiurea“, d. profesor G. Bratu ne-a înfățișat diferitele feluri de stele, cele mai vestite observatoare din lume, cum și valoarea apreciabilă a institutelor noastre similare, dela București și Cluj, arătând și contribuția noastră științifică.

La 25—II, maestrul Cincinat Pavelescu a ținut în fața unei săli arhipline, selectă și entuziasă, o causerie asupra numeroaselor sale „Amintiri literare”. Cu verva care îl caracterizează, cu simțirea caldă și imaginea strălucitoare care fac din fiecare frază a sa o bucurie sufletului, maestrul a fost la înălțimea sentimentului unanim cu care întreg Brașovul intelectual, venise să-l asculte. Conferința este redată, aproape în întregime, în acest număr al revistei.

Și acum un ultim cuvânt bun pentru d. prof. Atanasie Bălăcescu și Căpitan S. Rotaru, care sunt sufletul acestei activități culturale și pentru ziarul „Kronstädter Zeitung”, care i-a arătat mereu o prietenoasă înțelegere și care, peste inviniunile calomnioase ale unor ziare bucureștene, subliniază astfel din nou loialitatea poporului sas din Ardeal.

a. b.

SIBIU

Gruparea intelectuală „Thesis” a comemorat 20 de ani dela moartea lui Chendi, Cerna, Iosif și Anghel, printr'o șezătoare ținută în sala festivă a Prefecturii județului.

D-l Al. Dima a vorbit despre „Personalitatea literară a lui Ilarie Chendi și Panait Cerna”, iar d-l prof. Licu I. Popescu despre „St. O. Iosif semănătorist și Dumitru Anghel sol al poeziei noi”.

Publicul, format exclusiv din intelectuali, a putat prețui felul expunerii conferinței d-lui Dima, documentată deplin și într'o limbă de o rară frumusețe literară, precum și aceia a d-lui prof. Licu Popescu captivantă prin claritatea și justa caracterizare a operilor celor doi mari dispăruți.

D-l Mircea Alexiu a citit „Chemare” de Cerna, iar d-l N. Trâmbițaș „Doina” lui Iosif și amintiri despre Cerua, scrise de d-l Horia Petra-Petrescu.

Contagiați de elanul cu care „Provincia Literară” a rupt zăgăzurile indifferenței sibiene față de o viață vie de cultură a orașului, câțiva tineri intelectuali, grupați în jurul d-lui Elie Măgean, au făcut să apară o nouă revistă de literatură, „Sibiul literar”.

Ii urăm să poată strânge în jurul vieții ei armătura de curaj și răbdare cu care să poată rezista și birui.

O altă revistă apărută este „Sibiul Medical”, scrisă de un grup numeros și ales de medici sibiieni. O revistă a cărei formă și fond merită toate laudele.

Tot la Sibiu Asociația „Astra” a făcut să re-apară vechea „Transilvania”, în care am recunoscut munca organizată, talentul și râvna d-lui Al. Dima.

În ultimul moment „Provincia Literară” ne aduce vestea că d. Al. Dima a fost ales președinte al grupării intelectuale „Thesis”.

Prin alegerea președintelui în persoana d-lui Dima, gruparea s'a onorat și a dat dovadă că știe unde merge și ce vrea. Prietenului Dima, o caldă strângere de mână, împreună cu urările noastre de a duce la bun sfârșit opera frumoasă pe care a inițiat-o la Sibiu, sub atât de frumoase auspicii.

CLUJ

Gând românesc, revista clujeană, în dorința de a urmări și studia procesul de integrare a Ardealului

în ritmul general al vieții românești, a organizat o serie de conferințe, menite să examineze deocamdată aspectele principale ale vieții ardelenice de azi.

Dintre conferințele cu caracter literar notăm: Ion Breazu: „Viața literară în Ardeal”; Ion Chinezu: „Viața culturală minoritară din Ardeal”; I. Gherghel: „Mișcarea teatrală și artistică în Ardeal”, etc.

Nu știu cum „Agonia Soarelui” a d-lui C. Ar-gintaru a ajuns la ediția treia. Nu cumva d-sa schimbă numai coperta? Pentru că dacă am găsit acolo și câteva lucruri bune, cele mai multe îți lasă impresia că ai mâncat iască. Poezia adevărată se scrie cam greu.

TIMIȘOARA

Const. Miu-Lerca, poetul bănățean de frumoasă inspirație, ne-a trimis o plachetă de versuri intitulată *Biblice*. Deși apărute acum doi ani, poeziile d-lui Miu-Lerca, ne-au atras atențiunea dela primele versuri.

Intr'un număr viitor vom reveni.

Reviste primite:

Les Marges. Trente-et-unième Année. No. 205 și 206 (10 Janvier și 10 Février 1934). Apare la Paris, Boulevard Montparnasse, 147.

Revista scriitoarelor și scriitorilor români. Anul VII, No. 11—12 (Noembrie-Decemberie 1933). Apare la București sub direcția d-nei Aida Vrioni. Str. Brezoianu 57. Redactor: inimosul și talentatul poet Teodor Scarlat.

Viața literară. Anul VIII, No. 151, 152, 153 și 154 (1 Ianuarie—15 Martie 1934.) Revistă bilunară de informație critică, literară și artistică. Apare la București în redacția poetului I. Valerian. Str. Agricultori 78.

Munca literară. Anul II, No. 1 și 2 (Ianuarie și Februarie 1934). Apare la București, Str. G-l Fălcoianu 36. Redactor: Ioan Georgescu.

Răsăritul. Anul XVI, No. 1 (Ianuarie 1934). Apare la București sub direcția d-lui General I. Manolescu.

Litere. Anul II, No. 3—4 (Ianuarie-Februarie 1934). Apare la București, Str. Popa Tatu 4. Redactor: Aurel Chirescu.

Farul Căminului. Anul I, No. 8 (Ianuarie 1934). Apare lunar la București sub direcția d-nei Maria G-l Dobrescu. Str. Washington 34.

Linia nouă. Anul I, No. 10 (Ianuarie 1934). Revistă lunară, literară-socială-artistică. Apare la București, Str. Regală 21. Director: Stelian Metulescu.

Tara Bârsei. Anul V, No. 5 și Anul VI, No. 1 (Noembrie-Decemberie 1933 și Ianuarie-Februarie 1934.) Revistă de cultură și literatură. Apare la Brașov odată la două luni, sub conducerea d-lui prof. Axente Banciu. Str. Mureșenilor 22.

Societatea de mâine, Anul X, No. 12 (Decemberie 1933). Număr festiv pentru împlinirea unui deceniu de apariție. Revistă lunară. Apare la Cluj, Str. Gelu 26. Director: Ion Clopoțel; redactor: Ion Th. Ilea.

Gând românesc. Anul II, No. 1—2 (Ianuarie-Februarie 1934). Revistă de cultură editată de *Astra*. Apare la Cluj. Redactor: Ion Chinezu; secretar de redacție: Olimpiu Boițos.

Abecedar. Anul I, No. 33—48. Revistă lunară. Apare la Turda, îngrijit de: Teodor Murășanu, Emil Giurgiuca, George Boldea, etc.

Progres și cultură. Anul II, No. 1 și 2 (Ianuarie și Februarie 1934). Apare la Tg. Mureș, Str. Cogălniceanu 3.

Blajul. Anul I, No. 1 (Ianuarie 1934). Revistă de cultură. Apare lunar la Blaj, Str. Regele Ferdinand No. 23. Secretar de redacție: Nicolae Comșa.

Provincia Literară. Anul II, No. 1—2 (Ianuarie-Februarie 1934). Apare la Sibiu. Director: Paul Constant. Str. Octavian Goga No. 69.

Frize. Anul I, No. 1 (Martie 1934). Revistă lunară de literatură și cronică. Apare la Brașov, Str. de Mijloc No. 24 a. Redactori: Nicolae Cantonieru, Aurel Marin, etc.

Lanuri. Anul I, No. 6 (Februarie 1934). Apare la Mediaș, Str. Armurierilor 8.

Plaiuri săcelene. Anul I, No. 1 și 2 (Ianuarie-Februarie 1934). Revistă lunară sub îngrijirea dd. Victor Tudoran și Ion Crisbășeanu. Apare la Satulung-Săcele (jud. Brașov), Șoseaua Regele Ferdinand No. 670.

Poezia. Anul I, No. 1. Buletin lunar de poezie olteană, îngrijit de Leonard Divarius, Const. Jaleș, Const. I. Manea. Apare la Craiova, Str. Renașterii 16.

S O₄ H₂ Anul III, No. 10 și 11-12. Revistă de literatură și pamflet. Apare la Turnu Măgurele. Str. N. Iorga 15. Redactor: Ștefan Tudor.

Cadran. Anul I, No. 1 (Ianuarie 1934). Revistă literară, critică, socială sub conducerea d-lui Sandu Teleajen. Iași, Strada Cuza Vodă 23.

Rod nou. Anul I, No. 2 (Februarie 1934). Apare la Silistra.

Omega. Anul II, No. 3 (Februarie 1934). Apare la Buzău, str. Mărăști No. 19. Redactor: I. Ionescu.

Gând nou. Anul I, No. 3 (Ianuarie 1934). Publicație literară lunară. Apare la Buzău. Redactor N. Niculescu.

Pământ și suflet oltenesc. Revistă bilunară antologică a scrisului oltenesc, sub conducerea d-lui N. Ploșsor. Craiova, Str. Voevodul Mihai 30. Din această colecție au sosit la redacție: N. Mîlcu (versuri), 15. I; H. Dobridor (versuri) 1. II; I. C. Popescu-Polyclet. (epigrame) 15. II; Const. Jaleș (versuri) 1. III. 1934.

Inmuguriri. Anul III, No. 1—2 (Ianuarie-Februarie 1934). Revistă lunară, literară-artistică-socială. Director: prof. Virgil Tempeanu. Apare la Fălticeni, Str. Ion Creangă 35.

Orientări. Anul III, No. 1—2 (Ianuarie-Februarie 1934). Revistă lunară de studii, critică și literatură. Apare la Moinești-Bacău. Director: C. R. Crișan; redactor: I. I. Alexandrescu.

Insemnări. Anul III, No. 14—15. (Februarie 1934). Revistă de artă și literatură sub conducerea d-lui I. Brăscăuceanu. Dorohoi, Str. Ghica.

Progres și cultură se numește revista care apare la Tg. Mureș sub conducerea „Comitetului Asociației Învățătorilor Români din județul Mureș.”

Deși *pedagogică-socială-literară*, este o revistă care aduce un suflu de tinerețe și o cheazășie a culturii și literaturii noastre, în acest mare centru minoritar.

Am remarcat în special pasiunea conducătorilor acestei reviste pentru poezia românească.

În acest număr publică frumoase poeme dd. *Ion Th. Ilea*, *Mihail Dragoș* și *Maximilian Costin*.

Ziare:

Ideea Națională (Buzău); **Avântul** (Petroșani); **Pământul** (Călărași); **Vremea Nouă** (Strehaia-Mehedinți); **Sentinela** (Focșani); **Gazeta Capitalei** (București).

Cărți primite:

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”

- Panait Istrati:** „Casa Thuringer”, (roman).
Mihail Sadoveanu: „Creanga de aur” (roman) 1933.
Profira Sadoveanu: „Mormolocul” (roman) 1933.
Mircea Vasiliu: „Nimicuri” (schife și impresii din lumea mea). Ediția II, 1933.
Liviu Rebreanu: „Ciuleandra” (roman). Ediția III, 1933.
Florian Cristescu: „Povestea neamului nostru”, vol. II.
Pagini alese (No. 5 și 6). Ediție îngrijită de **Ion Pillat:** „Carlea Dorului” (1933) și „Esopeia” (1933).
Cunoștințe folositoare (Seria A. No. 51 și 52). Sub direcția redacțională a d-lui prof. univ. I. S. Mionescu: „Viața la tropice” și „Viața la Ecuator” de I. Simionescu, 1934.
Cunoștințe folositoare (Seria C. No. 49, 50 și 51). „Sgârie-norii New-Yorkului” de **Petru Comarnescu;** „N. Bălcescu” de V. M. Sassu; „Țara visurilor împielrite” (Egiptul) de **Mircea Herovanu**, 1933.
Florian Cristescu: „Moțodel” (roman) 1934.
Al. Marcu: „Decameronul”. Vol. II 1933.
Damian Stănoiu: „Ucenicii Sfântului Antonie” (roman).

EDITURA „CUGETARFA”

George Georgian: „Reînviere” (poezii) București 1934.

EDITURA „NAȚIONALĂ” CIORNEI S. A.

- Ion Călugăru:** „Don Juan Cocoșaful” (roman) 1933.
N. Davidescu: „Fântâna cu chipuri” (roman) 1933.
M. Toneghin și M. Bileciurescu: „Fecioare la licitație” (roman) 1934.
Alice Gabrielescu: „Marșul femeilor” (roman); Colecția „Rosidor”, 1934.
Eugen Lovinescu: „Firu 'n patru” (roman), 1933.

EDITURI DIVERSE

- G. Șt. Cazacu:** „Calea Sângelui” (poezii) Ediția III-a. București 1933. Ed. „Cronicarul.” Cu o scrisoare a d-lui **Mareșal Averescu**.
Victor Stoe: „Întrebare de steele” (poeme). București 1934.
Constantin Miu-Lerca: „Biblice” (poezii). „Tipografia românească.” Timișoara 1932.
Al. C. Aldea: „Ghimpișori” (strofe spirituale). „Tip. I. Zandali.” Bazargic 1933.
Petre Tarția: „Penumbre” (romane în fragmente). Editura „Orient”. Dej 1933.
Petre Tarția; „Family Hotel” (roman de Eugen Heltai). Ed. „Orient”, 1934.

Redacționale:

Din cauza greutăților materiale prin care trece **Brașovul Literar**, ca de altfel toate publicațiile literare nesubvenționate, vom continua să apărăm, cu începere dela 15 Mai, din două în luni, în numere duble a câte 40 pagini, cu aceleași colaborări alese și în aceleași condițiuni tehnice, ca și până în prezent. Astfel la 15 Mai, va apare No. 17—18.

Domnul **Ion Focșeneanu** a pus sub tipar volumul său de poeme „In sus” cu o prezentare a maestrului **Cincinat Pavellescu**. Ullimul ciclu cuprinde o serie de traduceri din Ch. Baudelaire. Cartea va fi în vitrine în luna Aprilie.

CERCUL REVISTEI „BRAȘOVUL LITERAR“

Cincinat Pavelescu (președinte), Atanasie Bălăcescu, Maria Baiulescu, Margareta Bleahu, C. Bobescu, Dr. David Bleahu, Valeria Căliman, Dr. Liviu Câmpeanu, Dr. N. Căliman, Ion Focșeneanu, Ing. Ion Ionică, Aurel Mureșianu, Iancu Nan, Ecaterina Pitiș, Victor Rath, Părintele Pizo-Zărnești și Petre Teodorescu.

A B O N A M E N T E :

In țară :	}	pentru particulari	Lei 150'—
		pentru instituții	„ 300'—
In străinătate			„ 400'—

Toate manuscrisele trimise revistei vor fi adresate d-lui Cincinat Pavelescu, Str. Regina Maria No. 26, Brașov. Manuscrisele nepublicate se ard.

* * *

Orice sume destinate nouă trebuie acoperite imediat cu o recipisă oficială eliberată de administrația revistei, contrariu nu vor fi luate în considerație. Pentru sumele trimise cu poșta, ori cele încredințate unor colegi ai noștri, recipisele se vor trimite în cei mult 15 zile dela primirea banilor.

— Revista noastră caută reprezentanți în toate centrele din Ardeal precum și în restul țării. Acești viitori prieteni trebuie să fie tineri, iubitori de literatură, corecți și dezinteresați.

— Rugăm insistent toate revistele și ziarele din țară, a răspunde schimbului nostru. Ne vor ajuta astfel la munca de cunoaștere și informație artistică pe care am început-o în acest ținut.

— Toate cărțile și revistele primite la redacție vor fi amintite la bibliografie sau recenzate, în ordinea primirii lor și în limita spațiului de care dispunem.

* * *

Domnii abonați care își schimbă adresa și cei care nu primesc regulat revista, sunt rugați să ne încunoștiințeze printr'o carte postală; altfel nu putem răspunde de primirea regulată a revistei. Noi facem toată expediția în mod regulat, imediat după apariție.

PREȚUL 12 LEI

BCU Cluj / Central University Library Cluj